

LT

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

2023

ES auditas trumpai

Europos Audito Rūmų
2023 m. metinių ataskaitų pristatymas

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1
Užklauso: <https://eca.europa.eu/lt/contact>
Interneto svetainė: <https://eca.europa.eu>
Tviteris: @EUAuditors

Pastaba. Dėl apvalinimo kai kurie šiame dokumente pateikti skaičiai gali būti nelygūs atskirų dėmenų sumai.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete. Ji prieinama per portalą Europa (<https://europa.eu>).

LT

2023

ES auditas trumpai

Europos Audito Rūmų
2023 m. metinių ataskaitų pristatymas

Turinys

Pirmininko pratarė	4
Bendri rezultatai	6
Pagrindiniai nustatyti faktai	6
Ką auditavome	8
2023 m. ES biudžetas skaičiais	8
Iš kur gaunama lėšų?	8
Kam naudojamos lėšos?	9
Ką tikrinome?	10
Ką nustatėme	10
Mūsų patikinimo pareiškimas dėl ES biudžeto	10
ES finansinėse ataskaitose pateikta informacija yra tikra ir teisinga	10
Teikiame palankią nuomonę dėl pajamų	11
Teikiame neigiamą nuomonę dėl ES biudžeto išlaidų	12
Pateikėme sąlyginę nuomonę dėl 2023 m. EGADP išlaidų	15
Išsamesnė mūsų rezultatų analizė	16
Biudžeto ir finansų valdymas	16
Rizika ir iššūkiai	22
Siekiant ES biudžeto rezultatų	30
Pajamos	34
Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	37
Sanglauda, atsparumas ir vertybės	40
Gamtos ištekliai	45
Migracija ir sienų valdymas. Saugumas ir gynyba	50
Kaimyninės šalys ir pasaulis	54
Europos viešasis administravimas	58
Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė	61
Europos plėtros fondai	66
Bendra informacija	71
Europos Audito Rūmai ir jų darbas	71

Pirmininko pratarė

Įpusėjo 2021–2027 m. ES daugiametės finansinės programos (DFP) laikotarpis, o Sąjungoje keletą metų vyko transformaciniai pokyčiai. Į susijusius beprecedenčius iššūkius reaguota reikšmingomis politikos ir finansavimo priemonėmis. Todėl gyvybiškai svarbu užtikrinti patikimą finansų valdymą ir priežiūrą visais ES lygmenimis. Savo darbu Audito Rūmai padeda gerinti finansų valdymą ir ES politikos veiksmingumą. Mūsų metinė ataskaita yra itin svarbi priemonė šiems tikslams pasiekti.

Teikiame palankią nuomonę dėl 2023 m. finansinių ataskaitų patikimumo ir darome išvadą, kad jose tiksliai atspindėta ES finansinė būklė. Rengdami metinę ataskaitą ir vėl nustatėme, kad ES pajamose nebuvo reikšmingo klaidų lygio.

Trečius metus iš eilės teikiame dvi atskiras nuomones dėl 2023 finansinių metų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo: vieną – dėl tradicinio ES biudžeto, kitą – dėl Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP). Pradedant nuo tradicinio ES biudžeto, arba DFP, mūsų įvertintas klaidų lygis ES biudžeto išlaidų srityje padidėjo iki 5,6 % (2022 m. – 4,2 %). Todėl dėl ES biudžeto išlaidų teikiame neigiamą nuomonę.

Išlaidų kategorijoje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ klaidų lygis tebėra reikšmingas ir sudaro 9,3 % (2022 m. – 6,4 %, 2021 m. – 3,6 %), išlaidų kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ klaidų lygis sudaro 3,3 % (2022 m. – 2,7 %), o kategorijoje „Gamtos ištekliai“ tebėra 2,2 % (2022 m. – 2,2 %). Dažniausiai pasitaikančių klaidų rūšys ir toliau buvo susijusios su netinkamais finansuoti projektais, išlaidomis ir viešaisiais pirkimais.

Susirūpinimą kelia reikšmingas įvertinto ES biudžeto klaidų lygio padidėjimas, daugiausia susijęs su sanglaudos išlaidų srityje nustatytais klaidomis (45 % daugiau nei ankstesniais metais). Tokių šuolių dažnai pasitaiko DFP užbaigimo laikotarpiu, kai didėja spaudimas leisti lėšas. Taip itin apkraunami administracijos darbuotojai ir didėja klaidų rizika. Spaudimą administraciniam ištekliams dar labiau didina tai, kad vienu metu įsivainamos įvairių konkuruojančių ES fondų lėšos, įskaitant EGADP.

Iki 2023 m. pabaigos, t. y. užbaigiant trečiuosius EGADP įgyvendinimo metus, buvo išmokėta apie 40 % pagal EGADP skirtų dotacijų lėšų (33 %, neskaitant išankstinio finansavimo). 2023 m. EGADP išlaidos iš viso sudarė 53,6 milijardo eurų. Mūsų auditas apėmė visus 23 dotacijų mokėjimus 17 valstybių narių, kurių vertė – 46,3 milijardo eurų, taip pat patvirtintą išankstinį finansavimą, kuris iš viso sudarė 7,3 milijardo eurų.

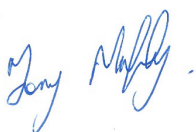
EGADP mokėjimo prašymus vertiname pagal EGADP reglamente nustatytas mokėjimo sąlygas: visų pirma, turi būti patenkinamai pasiektos tarpinės ir siektinos reikšmės ir tenkinamos kitos pagrindinės tinkamumo finansuoti sąlygos. Remdamiesi savo atliktu mokėjimo prašymų vertinimu ir kokybiniais nustatytais faktais, pavyzdžiui, kad prastai parengtos tarpinės ir siektinos reikšmės ir kad yra trūkumų valstybių narių ataskaitų teikimo ir kontrolės sistemose, dėl EGADP išlaidų teikiame sąlyginę nuomonę.

EGADP mokėjimai valstybėms narėms nėra grindžiami faktinėmis priemonių išlaidomis ir valstybės narės galutinių gavėjų faktinių išlaidų ataskaitų neteikia. Be to, atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra mokėjimo pagal EGADP sąlyga. Mūsų darbas sanglaudos srityje atskleidė rimtų trūkumų, susijusių su šių taisyklių nesilaikymu, ir tai, kad per pastaruosius trejus metus klaidų lygis labai išaugo. Kadangi šie projektai yra panašūs į projektus, finansuojamus pagal EGADP, ir jų kontrolę dažnai vykdo tos pačios nacionalinės įstaigos, mūsų nuomone, esama rizikos, kad EGADP išlaidose gali būti panašių rūšių klaidų. Tačiau EGADP atveju atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra tikrinama sistemingai.

Šį patikinimo trūkumą anksčiau nurodėme specialiojoje audito ataskaitoje dėl Komisijos EGADP kontrolės sistemos. O neseniai išreiškėme susirūpinimą ir dėl EGADP modelio bei jos įgyvendinimo. Pirmiausia, nustatėme, kad EGADP stebėsenos sistema nėra pakankama, kad būtų galima įvertinti jos bendrą veiksmingumą. Be to, išlieka didelė rizika, jog lėšos nebus įsisavintos ir priemonės nebus užbaigtos antroje EGADP įgyvendinimo pusėje. Kadangi Komisija ketina 2025 m. pateikti naują DFP, ji turėtų būti parengta taip, kad būtų užtikrinta tinkama ES finansinių interesų apsauga iki galutinių gavėjų lygmens.

Kalbant apie kitą DFP, mūsų metinėje ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į kelių rūšių riziką ir iššūkius, kurių kyla dėl ES biudžeto. Tai apima įsipareigojimų panaikinimo riziką, didėjančią finansinės rizikos poziciją ir didėjančią finansinę riziką dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą. Be to, dėl naujų ateities prioritetų, tokių kaip saugumas ir gynyba, taip pat plėtra, reikės gerokai padidinti finansavimą. Sprendimus priimančias asmenys turės nustatyti, kaip šį finansavimo poreikį reikės patenkinti. Esame pasiruošę dirbti su naujai paskirta Komisija ir Europos Parlamentu ir stiprinti ES lėšų valdymą bei priežiūrą. Mūsų misija tebėra stiprinti piliečių pasitikėjimą didinant atskaitomybę ir skaidrumą visoje ES veikloje.

Galiausiai, noriu pabrėžti Audito Rūmų darbuotojų atsidavimą ir kompetenciją. Jų pasišventimas ir profesionalumas rengiant mūsų metinę ataskaitą ir užtikrinant mūsų institucijos pažangą yra nepaprastai svarbūs.

Tony Murphy
Pirmininkas

Bendri rezultatai

Pagrindiniai nustatyti faktai

Teikiame palankią nuomonę dėl Europos Sąjungos 2023 m. finansinių ataskaitų patikimumo.

Taip pat teikiame palankią nuomonę dėl 2023 m. pajamų teisėtumo ir tvarkingumo.

Teikiame dvi atskiras nuomones dėl 2023 m. išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo:

- mūsų nuomonė dėl ES biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo yra neigiama;
- mūsų nuomonė dėl išlaidų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę teisėtumo ir tvarkingumo yra sąlyginė.

Daugiau informacijos apie mūsų nuomonės dėl 2023 m. išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindą pateikiame dalyje „Mūsų patikinimo pareiškimas“.

- Apskritai, įvertintas ES biudžeto išlaidų klaidų lygis buvo reikšmingas ir sudarė **5,6 %** (2022 m. – 4,2 %).
- Savo rizikos vertinime nustatome, kad ES išlaidos yra **didelės rizikos**, kai teikdami prašymus apmokėti patirtas išlaidas paramos gavėjai dažnai turi laikytis sudėtingų taisyklių. Didelės rizikos išlaidų dalis mūsų audito populiacijoje toliau buvo reikšminga – **64,4 %** (2022 m. – 66,0 %). Šiais metais vertiname, kad klaidų lygis yra **7,9 %** (2022 m. – 6,0 %) šioje mūsų audito populiacijos dalyje. Šis klaidų lygis yra reikšmingas, o klaidos paplitusios, todėl teikiame **neigiamą nuomonę dėl ES biudžeto išlaidų**.
- Kalbant apie **EGADP išlaidas**, 2023 m. Komisija valstybėms narėms atliko 23 **dotacijų mokėjimus**, kurie iš viso apėmė 542 tarpines reikšmes ir visas 135 siektinas reikšmes. Septyniuose mokėjimuose nustatėme kiekybinių trūkumų. Šešiuose iš šių mokėjimų buvo reikšmingų klaidų, todėl dėl EGADP išlaidų skelbiame sąlyginę nuomonę.
- **Komisijos klaidų įvertis** (rizika mokėjimo metu), atskleistas 2023 m. metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVV), yra 1,9 %, t. y. gerokai mažesnis už mūsų intervalą. Komisijos ir valstybių narių DFP pirmos, antros ir šeštos išlaidų kategorijų *ex post* patikrų trūkumai daro poveikį MVVA nurodytai rizikai mokėjimo metu, taigi ir Komisijos rizikos vertinimui.

- 2023 m. Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (**OLAF**) pranešėme apie 20 įtariamo sukčiavimo atvejų (2022 m. – 14 atvejų): 19 atvejų nustatėme atlikdami 2022 m. išlaidų auditą ir vieną – atlikdami 2021 m. išlaidų auditą. Remdamasi šiais pranešimais, OLAF jau pradėjo keturis tyrimus. Tuo pat metu apie 17 šių atvejų pranešėme **Europos prokuratūrai**, o ši dėl jų pradėjo devynis tyrimus. Atlikdami 2023 m. išlaidų auditą, jau nustatėme 12 įtariamo sukčiavimo atvejų.
- **Dar neįvykdyti įsipareigojimai**, finansuojami iš ES biudžeto ir NGEU dotacijų lėšų, kurie, jei nebus panaikinti, sudarys būsimas skolas, 2023 m. pabaigoje pasiekė rekordinį lygį – 543 milijardus eurų (2022 m. – 453 milijardus eurų). 90,3 % šių dar neįvykdytų įsipareigojimų buvo prisiimti po 2021 m.
- Negrąžinta **dėl skolinimosi susidariusi ES skola** (nominaliaja verte) gerokai padidėjo ir 2023 m. pabaigoje sudarė 458,5 milijardo eurų (2022 m. – 348 milijardus eurų). Didžioji šios negrąžintos sumos dalis susijusi su NGEU skolinimosi išlaidomis, kurios sudaro 268,4 milijardo eurų. NGEU atveju ES iki 2026 m. pabaigos gali pasiskolinti papildomą 443,6 milijardo eurų sumą. Visas ES patirtas išlaidas, susijusias su lėšų skolinimosi NGEU paskoloms, įskaitant išlaidas, susijusias su palūkanų normos ir kitos finansinės rizikos valdymu, turi padengti paramą gaunančios šalys. Visos išlaidos, susijusios su NGEU dotacijomis ir programų papildymais, padengiamos iš ES biudžeto.
- **ES biudžeto rizikos pozicija**, kurią sudaro valstybėms narėms arba ES nepriklausančioms šalims suteiktų ES paskolų garantijos ir neapibrėžtieji įsipareigojimai, padidėjo nuo 248 milijardų eurų 2022 m. iki 298 milijardų eurų 2023 m. Šį padidėjimą daugiausia nulėmė pasiskolintos lėšos, iš kurių valstybėms narėms suteiktos EGADP paskolos ir MFP+ paskolos Ukrainai. ES biudžeto rizikos pozicija toliau didės dėl 211,7 milijardo eurų vertės EGADP paskolų, dėl kurių susitarimai jau pasirašyti, tačiau 2023 m. pabaigoje lėšos dar nebuvo išmokėtos.
- 2023 m. **su Ukraina susijusi ES biudžeto rizikos pozicija** padidėjo daugiau nei dvigubai, palyginti su 2022 m. (nuo 16 milijardų eurų iki 33,7 milijardo eurų). Pabrėžėme, kad galimų neįvykdytų mokėjimų rizikos perkėlimas į ateitį gali daryti spaudimą būsimiems biudžetams ir mokėjimų poreikiams.

Visą mūsų 2023 m. metinių ataskaitų dėl ES biudžeto vykdymo ir dėl iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos tekstą galima rasti mūsų interneto svetainėje (eca.europa.eu).

Ką auditavome

2023 m. ES biudžetas skaičiais

Europos Parlamentas ir Taryba priima metinį ES biudžetą, laikydamiesi ilgesnio laikotarpio biudžeto pagrindo, dėl kurio buvo susitarta keleriems metams (vadinamoji *daugiametė finansinė programa*, arba DFP). 2023 m. iš šio biudžeto atlikti mokėjimai iš viso sudarė 162,0 milijardo eurų, t. y. 98,1 % turimos sumos.

Atsižvelgiant į papildomus 74,7 milijardo eurų dydžio mokėjimus iš asignuotųjų pajamų (tai daugiausia EGADP dotacijos (48,0 milijardo eurų) ir DFP programoms iš NGEU skirtos papildomos lėšos (19,0 milijardo eurų)) ir į 2,4 milijardo eurų dydžio perkėlimus iš 2022 m., ES išmokėtos lėšos iš viso sudarė 239,2 milijardo eurų. Taigi buvo panaudota 90 % viso mokėjimams skirto biudžeto, sudariusio 265,7 milijardo eurų.

Be 48,0 milijardo eurų EGADP dotacijų, 2023 m. ES biudžeto išlaidos iš viso sudarė 191,2 milijardo eurų.

Iš kur gaunama lėšų?

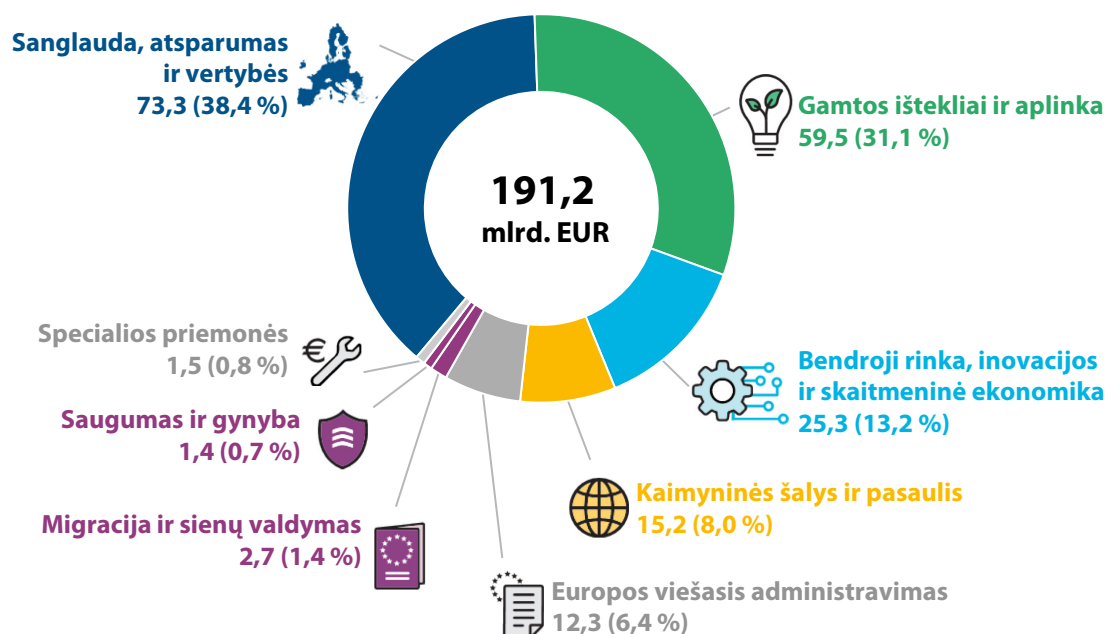
2023 m. pajamos iš viso sudarė 248,4 milijardo eurų. Didžiausia ES biudžeto dalis finansuojama sumomis, kurias valstybės narės moka proporcingai pagal savo bendrąsias nacionalines pajamas (97,7 milijardo eurų). Tarp kitų šaltinių – valstybių narių surinkti pridėtinės vertės mokesčiu pagrįsti įnašai (22,5 milijardo eurų), muitai (22,1 milijardo eurų) ir neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįsti įnašai (7,2 milijardo eurų). Sumos, pasiskolintos valstybėms narėms skirtai negrąžintinai finansinei paramai pagal NGEU finansuoti, sudaro 67,6 milijardo eurų ES pajamų. Yra ir kitų pajamų (31,3 milijardo eurų). Reikšmingiausi iš šių šaltinių yra įnašai ir grąžinamosios išmokos, susijusios su ES susitarimais ir programomis.

Kam naudojamos lėšos?

ES biudžeto lėšos naudojamos įvairiose srityse (žr. **1 diagramą**).

1 diagrama. 2023 m. ES biudžeto išlaidos pagal DFP išlaidų kategorijas

(milijardais eurų)

DFP 1 (5 skyrius)

DFP 2 (6 skyrius)

DFP 3 (7 skyrius)

DFP 4 (8 skyrius)

DFP 5 (8 skyrius)

DFP 6 (9 skyrius)

DFP 7 (10 skyrius)

Specialios priemonės

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika

Sauglaida, atsparumas ir vertybės

Gamtos ištekliai ir aplinka

Migracija ir sienų valdymas

Saugumas ir gynyba

Kaimyninės šalys ir pasaulis

Europos viešasis administravimas

(ne DFP dalis)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Maždaug trys ketvirtadaliai biudžeto lėšų panaudojama taikant vadinamąjį pasidalijamąjį valdymą. Pagal šį biudžeto vykdymo metodą, valstybės narės paskirsto lėšas, atrenka projektus ir valdo ES išlaidas, o galutinė atsakomybė tenka Komisijai. Taip yra, pavyzdžiui, DFP išlaidų kategorijose „Gamtos ištekliai ir aplinka“ ir „Sauglaida, atsparumas ir vertybės“.

Pagal DFP, valstybės narės savo nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose iš anksto nurodo reformas ir investicijas, o Komisija joms išmoka lėšas už pasiektas susijusias tarpines ir siektinas reikšmes. Valstybės narės gali prašyti išmokų iki dviejų kartų per metus, jei jos pateikia pakankamai įrodymų, kad susijusios tarpinės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos. Komisijos kontrolės sistema turi būti užtikrinama, kad EGADP mokėjimai būtų teisėti ir tvarkingi, o tai daugiausia priklauso nuo to, ar tarpinės ir siektinos reikšmės yra patenkinamai pasiektos. Iki 2023 m. pabaigos Komisija atliko 37 dotacijų mokėjimus (vieną – 2021 m., 13 – 2022 m. ir 23 – 2023 m.), kurių bendra vertė siekė 141,6 milijardo eurų, įskaitant dar nepatvirtintą 22,7 milijardo eurų išankstinį finansavimą.

Ką tikrinome?

Kiekvienais metais atliekame metinių finansinių ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų pajamų ir išlaidų operacijų atitikties auditą. 2023 m. mūsų audito populiacija, skirta pajamoms testuoti, sudarė 248,4 milijardo eurų. Mūsų išlaidų operacijų audito populiacija apima tarpinius ir galutinius mokėjimus, taip pat avansų patvirtinimus. Avansų mokėjimų netikriname. Mūsų audito populiacija išlaidoms testuoti iš viso sudarė 161,2 milijardo eurų bendrojo biudžeto lėšų ir 53,5 milijardo eurų EGADP lėšų. EGADP išlaidos apėmė 23 dotacijų mokėjimus, kurių vertė iš viso sudarė 46,3 milijardo eurų, ir susijusį 7,2 milijardo eurų išankstinio finansavimo patvirtinimą. Šie mokėjimai buvo atlikti 17 valstybių narių ir buvo susiję su 542 tarpinėmis reikšmėmis ir 135 siektinomis reikšmėmis.

Bendrojo biudžeto išlaidas tikriname tuo metu, kai galutiniai ES lėšų gavėjai ėmė vykdyti veiklą arba kai jie patyrė išlaidų. Pagrindinė Komisijos taikoma EGADP lėšų išmokėjimo sąlyga – patenkinamai pasiektos iš anksto nustatytos tarpinės ar siektinos reikšmės. EGADP išlaidas tikriname tuo metu, kai valstybės narės prašo atlikti mokėjimą už pasiektas iš anksto nustatytas tarpines ar siektinas reikšmes ir kai Komisija šias išlaidas patvirtina. Dėmesį sutelkėme į tai, ar patenkinamai pasiektos tarpinės ir siektinos reikšmės ir ar buvo įvykdytos tinkamumo finansuoti sąlygos. Mūsų auditas neapima EGADP paskolų komponento.

Ką nustatėme

Mūsų patikinimo pareiškimas dėl ES biudžeto

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 287 straipsnį, Europos Parlamentui ir Europos Sąjungos Tarybai teikiame patikinimo pareiškimą dėl ES konsoliduotųjų finansinių ataskaitų patikimumo ir operacijų teisėtumo ir tvarkingumo. Tai yra pagrindinis mūsų metinės ataskaitos elementas.

ES finansinėse ataskaitose pateikta informacija yra tikra ir teisinga

2023 m. ES finansinės ataskaitos parengtos pagal tarptautinius viešojo sektoriaus apskaitos standartus ir jose visais reikšmingais aspektais pateikta teisinga informacija apie ES finansinius rezultatus ir jos turtą bei įsipareigojimus metų pabaigoje.

Todėl, kaip ir kasmet nuo 2007 m., galime pateikti palankią nuomonę dėl finansinių ataskaitų patikimumo.

Į ES balansą įtrauktas pensijų ir kitų išmokų darbuotojams įsipareigojimas 2023 m. pabaigoje siekė 90,8 milijardo eurų (2022 m. – 80,6 milijardo eurų). Pensijų įsipareigojimas 2023 m. padidėjo daugiausia dėl sumažėjusios nominalios diskonto normos ir atnaujintos ES pareigūnų gyvenimo trukmės lentelės. Diskonto normai daugiausia įtakos turėjo palūkanų normų raida ir numatoma būsima infliacija.

Nuo 2020 m. vasario 1 d. Jungtinė Karalystė nebėra ES valstybė narė. Balanso sudarymo dieną iš ES finansinių ataskaitų buvo matyti 15,5 milijardo eurų iš JK gautina grynoji suma (2022 m. – 23,9 milijardo eurų), remiantis Susitarime dėl išstojimo apibrėžtais abipusiais įsipareigojimais.

ES finansinėse ataskaitose buvo įvertintas Rusijos agresijos karto prieš Ukrainą poveikis susijusioms paskoloms ir dotacijoms, jis tinkamai įtrauktas į apskaitą ir pateiktas pagal apskaitos taisyklių reikalavimus.

Teikiame palankią nuomonę dėl pajamų

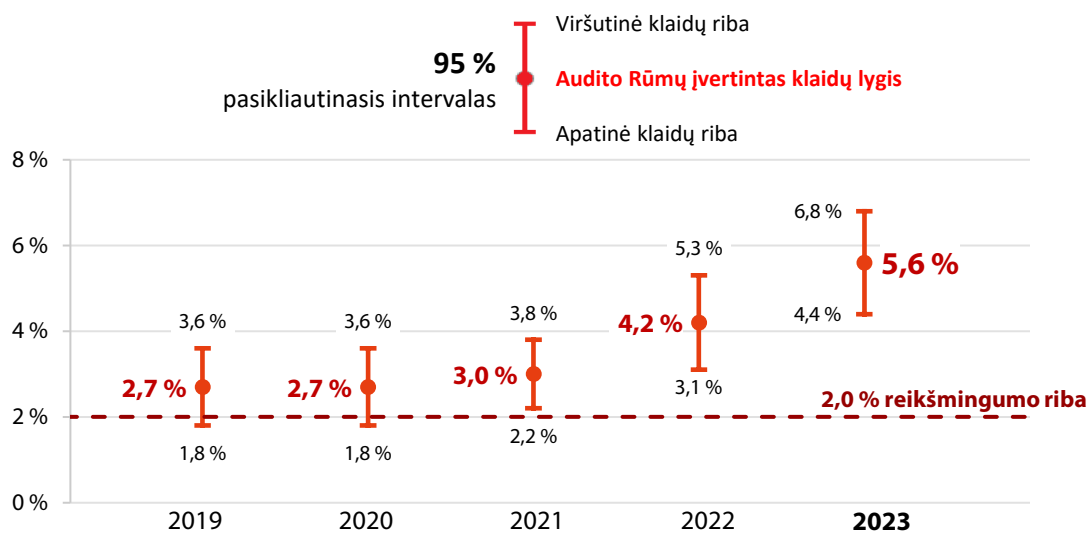
Manome, kad pajamose reikšmingo klaidų lygio nėra. Mūsų tikrintos pajamų valdymo sistemos apskritai buvo veiksmingos.

Teikiame neigiamą nuomonę dėl ES biudžeto išlaidų

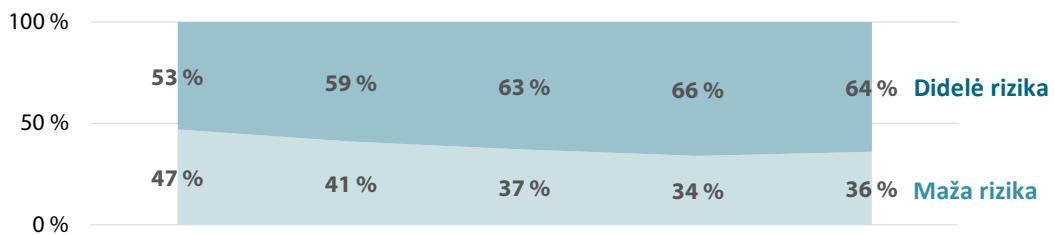
Apibrėžiame klaidą kaip pinigų sumą, kuri neturėjo būti išmokėta iš ES biudžeto. Klaidų padaroma, kai pinigai naudojami nesilaikant atitinkamų ES teisės aktų, taigi ne taip, kaip Taryba ir Europos Parlamentas ketino priimdami tuos teisės aktus, arba kai jie naudojami nesilaikant konkrečių nacionalinių taisyklių.

Kalbant apie ES biudžeto išlaidas, mūsų vertinimu, klaidų lygis yra 4,4–6,8 %. Palyginti su praėjusiais metais, vidurinis šio intervalo taškas, anksčiau vadintas labiausiai tikėtiniu klaidų lygiu, padidėjo nuo 4,2 % iki 5,6 % (žr. [2 diagramą](#)).

2 diagrama. Įvertintas klaidų lygis ir audito populiacija (2019–2023 m.)

Pagal riziką suskirstyta audito populiacija

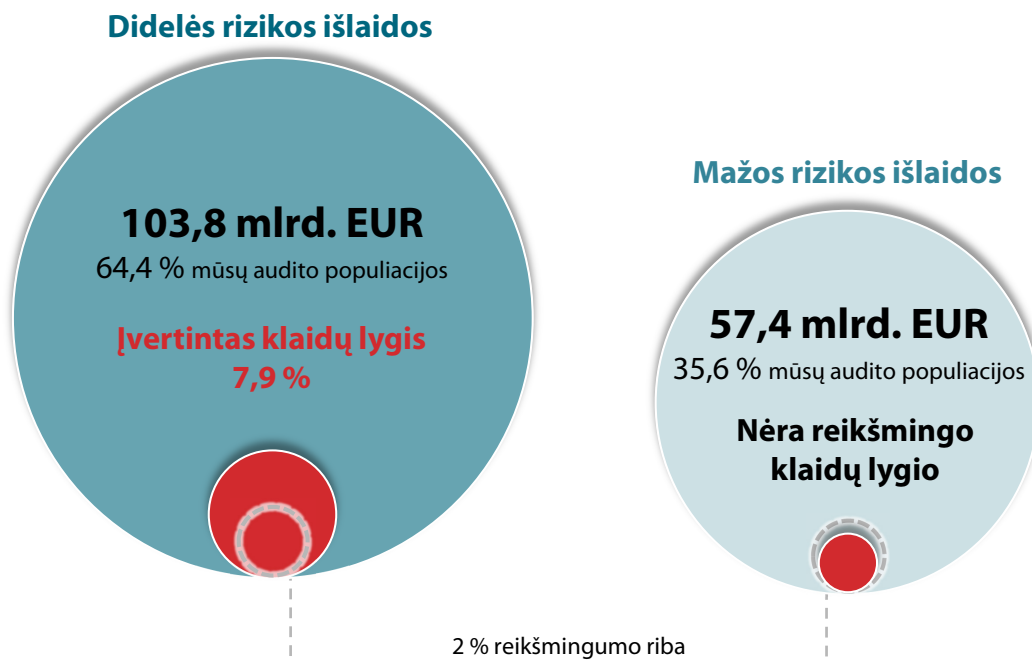

Šaltinis: Audito Rūmai.

Daugiau nei pusėje mūsų audito populiacijos nustatytas reikšmingas klaidų lygis

2023 m. didelės rizikos išlaidos sudarė 64,4 % mūsų audito populiacijos, palyginti su 66,0 % praėjusiais metais. Ir toliau nustatėme, kad mažos rizikos išlaidose reikšmingo klaidų lygio nebuvo, tačiau didelės rizikos išlaidoms vis dar buvo būdingas reikšmingas klaidų lygis, todėl lėšų išmokėjimo būdas turi įtakos klaidų rizikai. Vertiname, kad klaidų lygis didelės rizikos išlaidose yra 7,9 % (2022 m. – 6,0 %) (žr. [3 diagramą](#)).

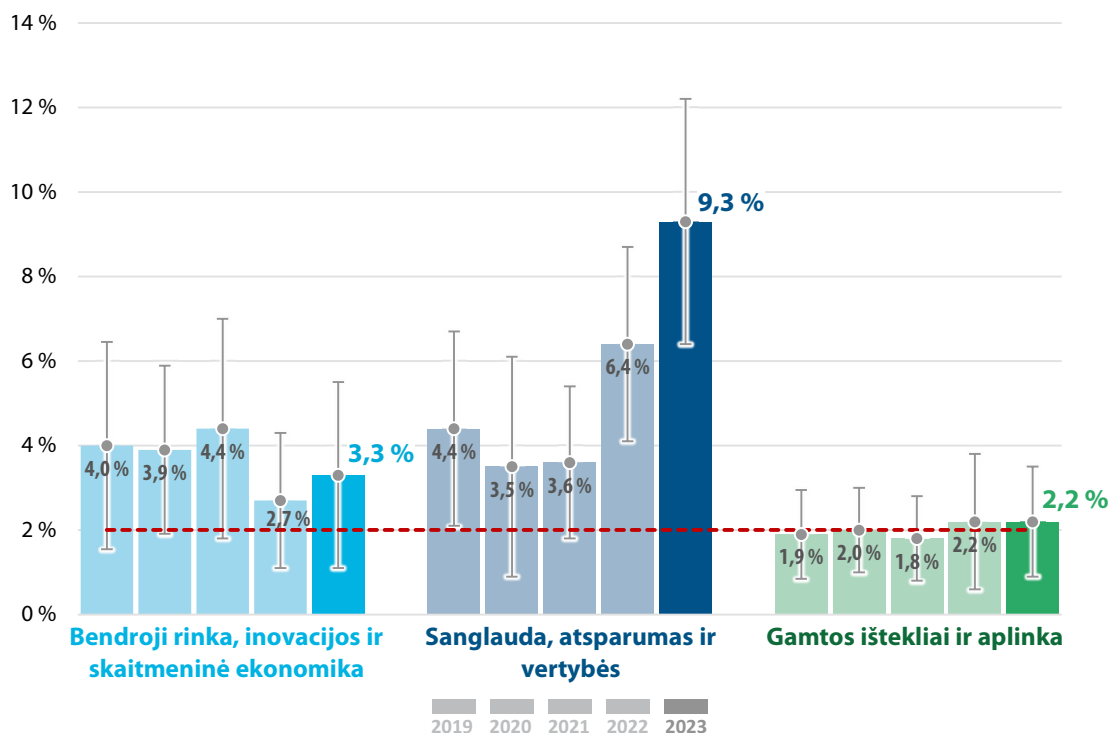
3 diagrama. 2023 m. audito populiacijos suskirstymas į didelės ir mažos rizikos išlaidas

Šaltinis: Audito Rūmai.

Bendrą klaidų lygį daugiausia lemia išlaidų kategorija „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ (3,5 p. p.), taip pat „Gamtos išteklių ir aplinka“ (0,8 p. p.) ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ (0,8 p. p.). **4 diagramoje** palyginami mūsų įvertinti išlaidų kategorijų „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“, „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Gamtos išteklių ir aplinka“ klaidų lygiai 2019–2023 m.

4 diagrama. DFP 1, 2 ir 3 išlaidų kategorijose įvertintas klaidų lygis (2019–2023 m.)

Šaltinis: Audito Rūmai.

2023 m. ir vėl nustatėme, kad tinkamumo finansuoti klaidos, daugiausia išlaidų kategorijose „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, „Gamtos išteklių ir aplinka“, „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ ir „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ labiausiai prisidėjo prie įvertinto didelės rizikos išlaidų klaidų lygio, t. y. 53 %. Be to, klaidos, susijusios su viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių pažeidimais, sudarė 31 % įvertinto didelės rizikos išlaidų klaidų lygio.

Mūsų ir Komisijos įvertintų klaidų lygių palyginimas

MVVA, už kurią atsakinga Komisijos narių kolegija, apibendrinama metinėse veiklos ataskaitose (MVA) pateikta pagrindinė informacija apie vidaus kontrolę ir finansų valdymą. Ji apima riziką mokėjimo metu – tai Komisijos apskaičiuota suma, kuri buvo išmokėta nesilaikant galiojančių taisyklių. 2023 m. Komisijos nustatyta rizika mokėjimo metu yra 1,9 %, o tai yra mažiau nei mūsų įvertintas klaidų lygis – 5,6 % (2022 m. – 4,2 %) ir žemiau mūsų intervalo, t. y. 4,4–6,8 %.

Kaip ir mūsų įvertintas klaidų lygis, Komisijos įvertis taip pat neapima EGADP išlaidų; jų kontrolės rezultatus Komisija pateikia atskirai, remdamasi kokybiniu vertinimu. Be to, kiekvienoje Komisijos generalinio direktorato (GD) MVA pateikiamas pareiškimas, kuriame generalinis direktorius teikia patikinimą, kad ataskaitoje finansinė informacija yra tinkamai pateikta ir kad operacijos, už kurias jis yra atsakingas, yra teisėtos ir tvarkingos. Šiuo tikslu visi generaliniai direktoratai pateikė su savo išlaidomis susijusios rizikos mokėjimo metu įverčius, išskyrus dėl EGADP – EGADP išlaidų kontrolės rezultatus Komisija vertina remdamasi valstybių narių ir jos pačios atliktų auditų ir kontrolės rezultatais.

Palyginome kiekvienoje DFP išlaidų kategorijoje, dėl kurių atliekame specialius vertinimus, Komisijos 2023 m. nustatytą riziką mokėjimo metu su savo įvertintu klaidų lygiu. Iš palyginimo matyti, kad Komisijos pateikti skaičiai yra mažesni nei mūsų įverčiai trijose politikos srityse. Nustatėme, kad išlaidų kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ Komisijos nustatytas 1,4 % rizikos mokėjimo metu įvertis buvo žemesnėje mūsų intervalo pusėje ir mažesnis už mūsų įvertintą klaidų lygį, išlaidų kategorijoje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ Komisijos įvertis buvo 2,6 %, t. y. gerokai žemiau mūsų įvertinto klaidų lygio intervalo, o išlaidų kategorijoje „Gamtos išteklių ir aplinka“ Komisijos nustatytas rizikos mokėjimo metu įvertis (1,9 %) buvo žemesnėje mūsų intervalo pusėje ir mažesnis už mūsų įvertintą klaidų lygį.

MVVA Komisija pateikia savo bendrą 2023 m. metinių išlaidų rizikos vertinimą, kad nustatytų ir sutelktų veiksmus į didelės rizikos sritis. Komisija apskaičiavo, kad rizika mokėjimo metu yra maža 67 % išlaidų, vidutinė – 9 % ir didelė – 24 % išlaidų. Tačiau mūsų darbas atskleidė Komisijos *ex post* darbo trūkumus, kurie, drauge paėmus, daro poveikį Komisijos rizikos vertinimo patikimumui. Viena iš labiausiai paveiktų išlaidų kategorijų buvo „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, kurioje, mūsų vertinimu, daugumą išlaidų sudaro didelės rizikos išlaidos, tačiau Komisija didelės rizikos išlaidoms priskyrė mažumą išlaidų.

Pateikėme sąlyginę nuomonę dėl 2023 m. EGADP išlaidų

EGADP yra laikina priemonė, kuri pagal įgyvendinimo ir finansavimo būdą iš esmės skiriasi nuo ES biudžeto išlaidų. ES biudžeto išlaidų gavėjams mokama už tai, kad jie ėmėsi tam tikros veiklos, arba kompensuojamos jų patirtos išlaidos, o pagal EGADP valstybėms narėms lėšos išmokamos už patenkinamai pasiektas iš anksto nustatytas tarpines arba siektinas reikšmes. Todėl EGADP atveju tikrinome, ar patenkinamai pasiektos iš anksto nustatytos tarpinės arba siektinos reikšmės ir ar įvykdytos horizontaliosios tinkamumo finansuoti sąlygos.

Bendri mūsų atlikto audito įrodymai rodo, kad siekiant 16 iš 452 mūsų tikrintų EGADP tarpinių ir siektinų reikšmių nesilaikyta mokėjimo arba tinkamumo finansuoti sąlygų. Tai susiję su septyniais mokėjimais septyniose valstybėse narėse. Taip pat nustatėme atvejų, kai tarpinės ir siektinos reikšmės buvo neaiškiai apibrėžtos, taip pat valstybių narių kontrolės sistemų trūkumų ir problemų, susijusių su informacijos, kurią valstybės narės įtraukė į savo valdymo deklaracijas, patikimumu.

Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie nustatytus pagrindinius faktus pateikta mūsų **2023 m. metinės ataskaitos 1 ir 11 skyriuose**. Visa metinė ataskaita pateikta mūsų **internetinio svetainėje (eca.europa.eu)**.

Išsamesnė mūsų rezultatų analizė

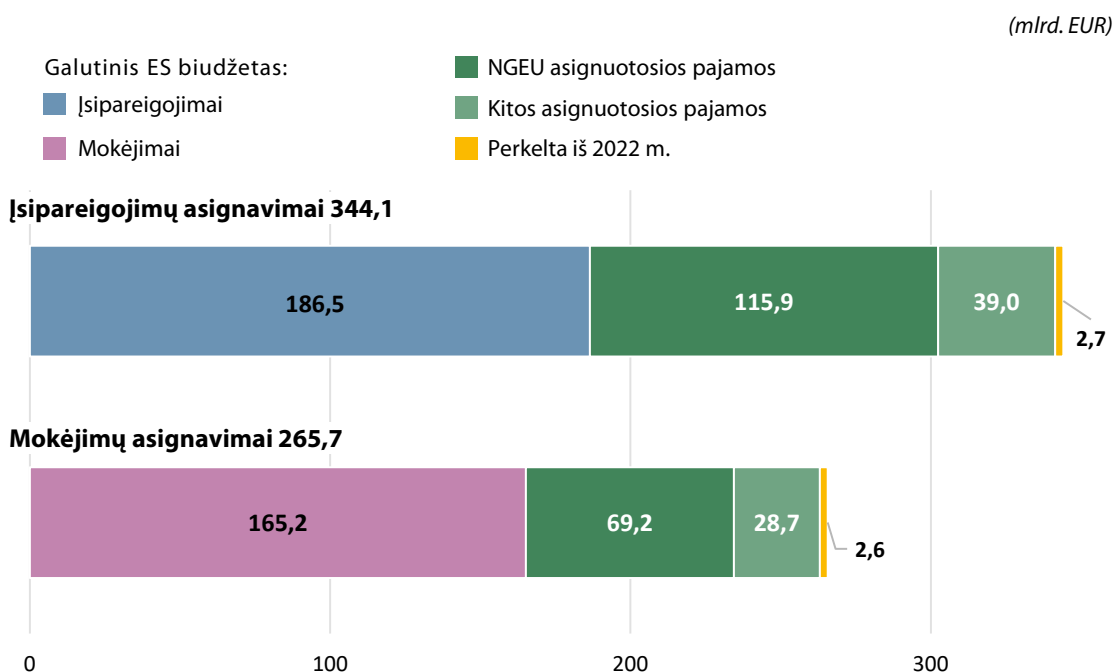

Biudžeto ir finansų valdymas

ES biudžeto įvykdymo lygis buvo aukštas įsipareigojimų srityje, bet žemas mokėjimų srityje

2023 m. buvo tretieji 2021–2027 m. DFP metai. [5 diagramoje](#) parodytos visos turimos ES biudžeto išlaidos, įskaitant NGEU dotacijas.

5 diagrama. 2023 m. visi turimi ES biudžeto asignavimai, įskaitant NGEU dotacijas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

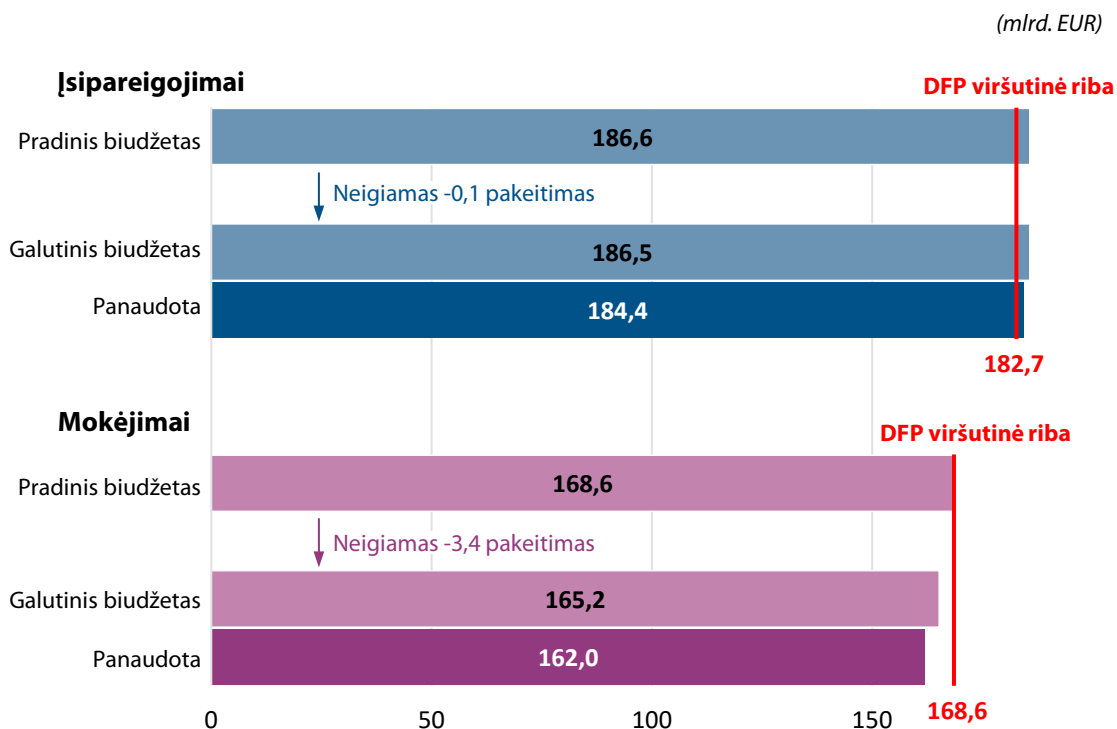
2023 m. buvo panaudoti beveik visi metinio ES biudžeto įsipareigojimų asignavimai

Galutinis 186,5 milijardo eurų įsipareigojimų asignavimų biudžetas viršijo 182,7 milijardo eurų DFP viršutinę ribą. Tai tapo įmanoma panaudojus DFP specialias priemones, pavyzdžiui, prisitaikymo prie „Brexit’o“ rezervą, Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą ir Solidarumo ir neatidėliotinos pagalbos rezervą. Pagal šias priemones skiriama papildomų DFP viršutinės ribas viršijančių lėšų naujiems ar nenumatytiems įvykiams. Visa pagal 2023 m. biudžetą prisiimtų įsipareigojimų suma buvo 184,4 milijardo eurų.

Mokėjimai buvo mažesni, nei iš pradžių planuota, ir nesiekė DFP viršutinės ribos

2023 m. bendras galutinis biudžetas buvo 165,2 milijardo eurų, t. y. mažesnis už DFP viršutinę ribą. Visa pagal galutinį biudžetą atliktų mokėjimų suma sudarė 162,0 milijardo eurų. Žr. [6 diagramą](#).

6 diagrama. Biudžeto vykdymas 2023 m.

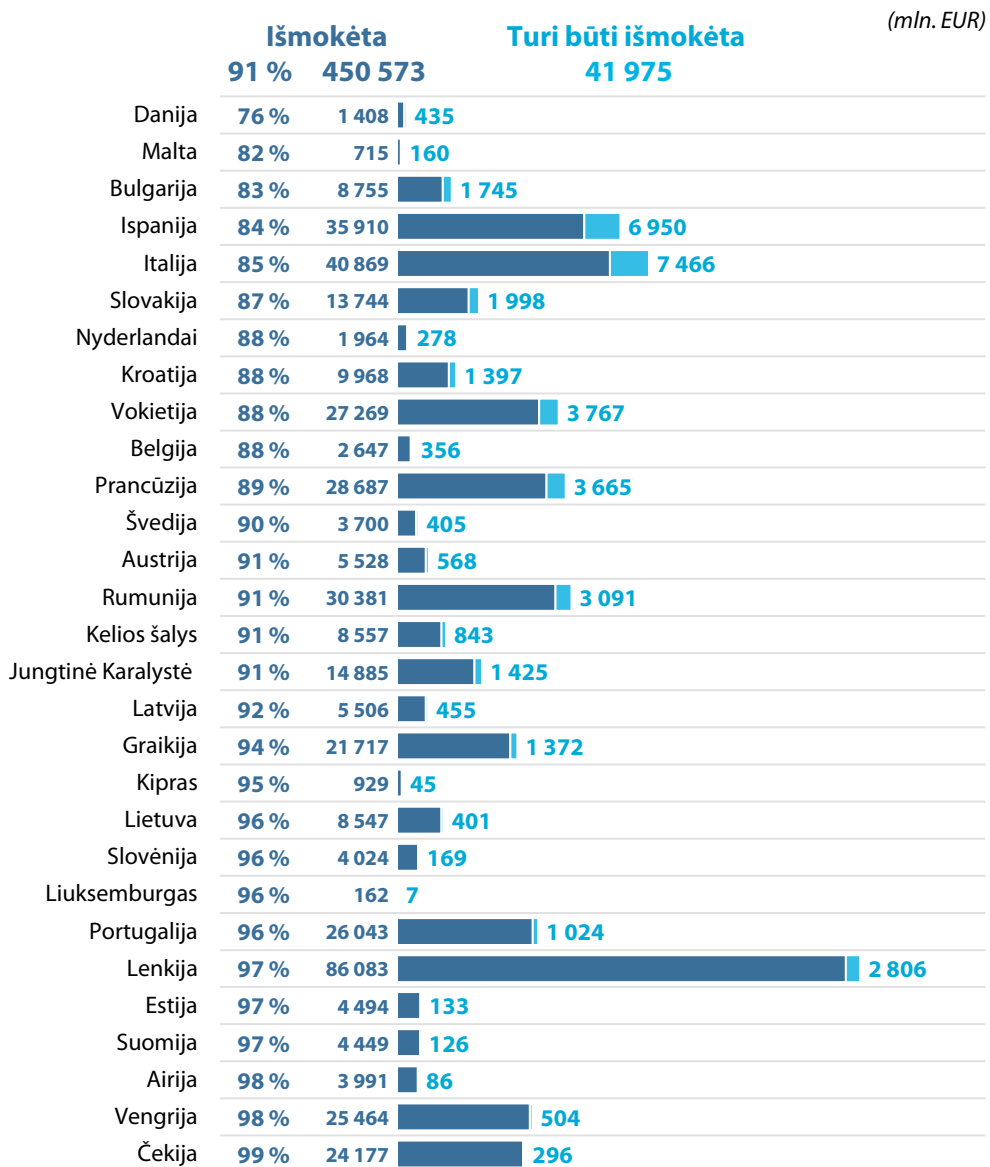
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

Įskaitant papildomus 74,7 milijardo eurų dydžio mokėjimus iš asignuotųjų pajamų (daugiausia EGADP dotacijas) ir 2,4 milijardo eurų dydžio perkėlimus iš 2022 m., 2023 m. mokėjimų suma iš viso sudarė 239,2 milijardo eurų. Taigi buvo panaudota 90 % viso mokėjimams skirto biudžeto, sudariusio 265,7 milijardo eurų.

2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas 2023 m. sulėtėjo, tačiau mokėjimo prašymų ir užbaigimo dokumentų pateikimo terminas buvo pratęstas vieniems metams

2023 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) mokėjimai, išskyrus NGEU išteklius, sudarė 54,7 milijardo eurų, t. y. mažiau nei per ankstesnius trejus metus (2022 m. – 64,7 milijardo eurų, 2021 m. – 75,1 milijardo eurų ir 2020 m. – 72 milijardai eurų). 2023 m. pabaigoje bendra mokėjimų 2014–2020 m. ESI fondams suma sudarė 450,6 milijardo eurų, palyginti su visa 492,6 milijardo eurų suma, taigi, įsisavinta 91,5 % lėšų. Nors skirtumai, susiję su tuo, kaip valstybės narės įsisavino ESI fondų lėšas, buvo ne tokie ryškūs kaip 2022 m., keturių valstybių narių lėšų įsisavinimo lygis 2023 m. pabaigoje išliko žemesnis nei 85 % (žr. 7 diagramą).

7 diagrama. Valstybių narių 2014–2020 m. ESI fondų lėšų (išskyrus NGEU) įsisavinimo lygis (2023 m. pabaiga)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2024 m. sausio 8 d. duomenimis ir kitais Komisijos duomenimis.

Mokėjimų iš 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kurie įgyvendinami pagal BNR, lygis išliko žemas

2023 m. metiniai mokėjimai iš pasidalijamojo valdymo fondų, kuriems taikomas BNR, sudarė 6,3 milijardo eurų: 4,1 milijardo eurų – išankstinis finansavimas ir 2,2 milijardo eurų – tarpiniai mokėjimai. 2023 m. 11 valstybių narių neteikė tarpinio mokėjimo prašymų dėl jokių fondų, kuriems taikomas BNR. 2023 m. pabaigoje mokėjimų suma iš viso sudarė 12,8 milijardo eurų, t. y. tik 3,2 % visos 2021–2027 m. DFP sumos.

2023 m. valstybės narės visų pirma stengėsi įsisavinti 2014–2020 m. sanglaudos politikos lėšas ir paspartinti NGEU įgyvendinimą. Palyginti su ankstesniu programavimo laikotarpiu, bendras vėlavimas, prilygstantis vienu metų atotrūkiui, rodo, kad sanglaudos politikos fondai įgyvendinami nepakankamai sparčiai.

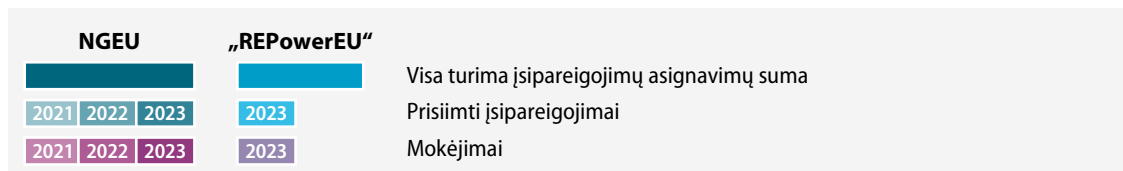
2023 m. EŽŪFKP mokėjimai pagal naująją BŽŪP dar neįsibėgėjo

Nuo 2023 m. EŽŪFKP taikomi nauji bendros žemės ūkio politikos reglamentai. 2023 m. pabaigoje EŽŪFKP mokėjimai sudarė 0,7 milijardo eurų, o įsisavinimo lygis buvo vos 1 %.

2023 m. mokėjimai pagal EGADP ir NGEU papildomas programos buvo mažesni, nei tikėtasi

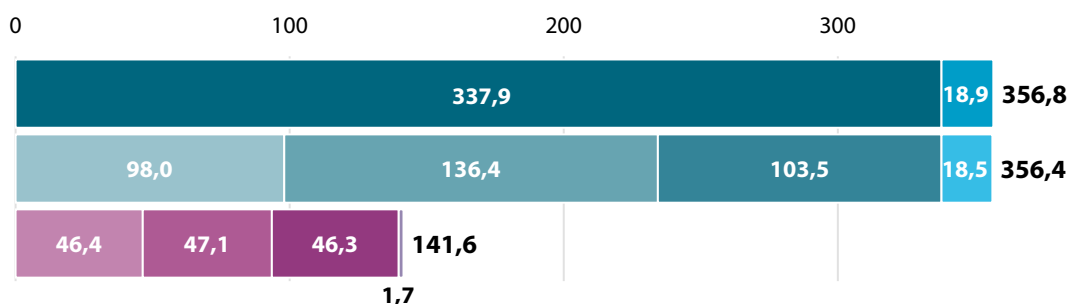
2023 m. vasario mėn. Europos Parlamentas ir Taryba iš dalies pakeitė EGADP reglamentą, kad į valstybių narių EGADP planus būtų galima įtraukti skyrių „REPowerEU“, kuris finansuojamas iš apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) ir prisitaikymo prie „Brexit’o“ rezervo. Iki 2023 m. pabaigos Komisija buvo prisiėmusi visus pagal NGEU finansuojamus EGADP dotacijų įsipareigojimus (337,9 milijardo eurų). „REPowerEU“ skyriams skirti įsipareigojimai sudarė 18,5 milijardo eurų (17,3 milijardo eurų iš ATLPS ir 1,2 milijardo eurų iš „Brexit’o“ rezervo), o dėl likusių 0,4 milijardo eurų iš „Brexit’o“ rezervo bus įsipareigota vėliau. 2023 m. metiniai EGADP dotacijų mokėjimai iš viso sudarė 48 milijardus eurų. Tačiau 2022 m. birželio mėn. Komisija tikėjosi, kad 2023 m. visi NGEU finansuojami EGADP mokėjimai, susieti su tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis, (neįskaitant „REPowerEU“) sieks 76,4 milijardo eurų. Anot Komisijos, EGADP įgyvendinimą neigiamai paveikė keli veiksniai, pavyzdžiui, didelė infliacija, padidėjusios energijos kainos, problemos pasaulinėse tiekimo grandinėse, darbo jėgos trūkumas ir nepakankami administraciniai gebėjimai. Atsižvelgiant į tai, kad iš 356,4 milijardo eurų prisiimtų įsipareigojimų buvo atlikta 141,6 milijardo eurų mokėjimų, iki 2026 m. pabaigos dar gali būti išmokėta iš viso iki 215,2 milijardo eurų EGADP dotacijų. Žr. [8 diagramą](#).

8 diagrama. EGADP dotacijų įgyvendinimas pagal šaltinius (2023 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) dotacijos

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

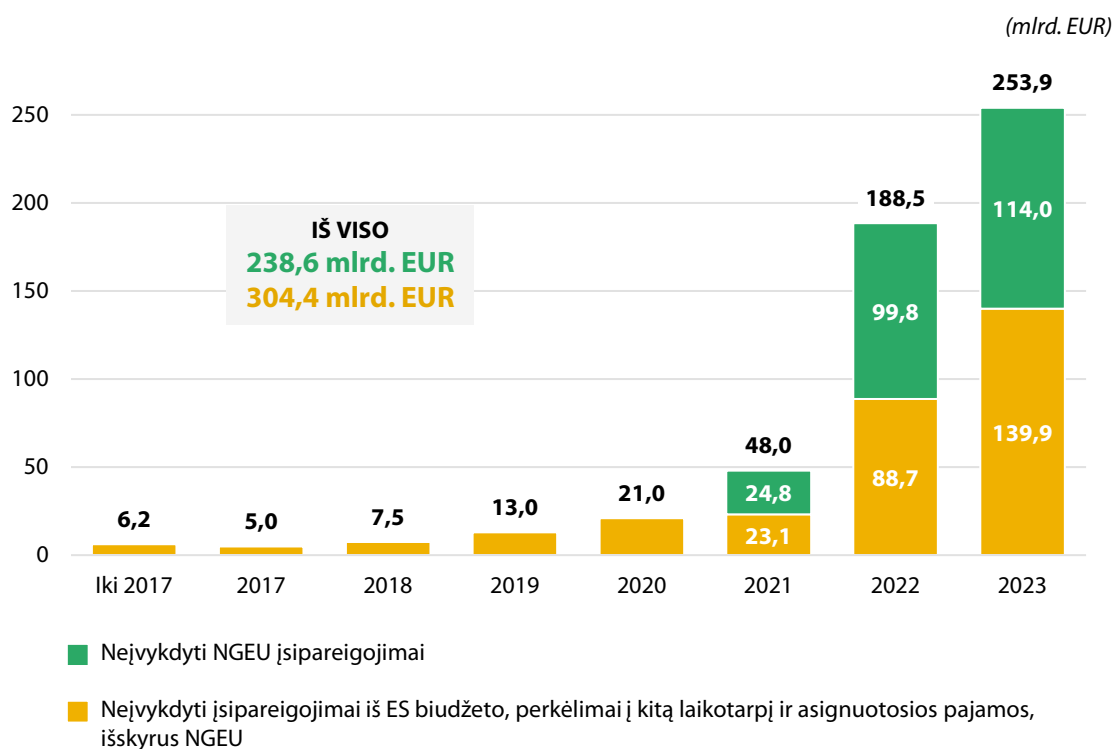
Valstybės narės EGADP dotacijas įsisavino labai skirtingai. Iki 2023 m. pabaigos keturios valstybės narės (Airija, Vengrija, Nyderlandai ir Švedija) negavo išankstinio finansavimo ir nepateikė mokėjimo prašymo, o trys valstybės narės (Belgija, Lenkija ir Suomija) gavo tik išankstinį finansavimą.

Visi papildomų NGEU lėšų DFP programoms įsipareigojimai iš viso sudarė 82,9 milijardo eurų, palyginti su pradiniu 83,1 milijardo eurų asignavimu. Metiniai papildomų NGEU lėšų esamoms DFP programoms mokėjimai padidėjo nuo 16,1 milijardo eurų 2022 m. iki 19,0 milijardo eurų 2023 m. Iki 2026 m. pabaigos galima atlikti iki 40,6 milijardo eurų mokėjimų.

Neįvykdyti įsipareigojimai iš ES biudžeto ir NGEU dotacijų finansavimas pasiekė rekordinę 543 milijardų eurų sumą

Neįvykdyti įsipareigojimai – prisiimtų, bet dar neapmokėtų įsipareigojimų suma. Iki 2023 m. pabaigos visi neįvykdyti įsipareigojimai, kurie turės būti apmokėti vėlesniais metais, išskyrus tuos atvejus, kai įsipareigojimai panaikinami, pasiekė rekordinę 543 milijardų eurų sumą. Tai yra 90,2 milijardo eurų didesnė suma, palyginti su 2022 m. (452,8 milijardo eurų). Neįvykdyti įsipareigojimai daugiausia susiję su ES biudžetu ir perkėlimais (263,6 milijardo eurų) ir NGEU dotacijų finansavimu (238,6 milijardo eurų). 2022 m. pateikėme rekomendaciją reikšmingai sumažinti neįvykdytų įsipareigojimų lygį. Žr. [9 diagramą](#).

9 diagrama. Visi neįvykdyti įsipareigojimai pagal prisiėmimo metus ir finansavimo rūšį (2023 m. pabaiga)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir iš Komisijos apskaitos sistemos gautomis biudžeto vykdymo ataskaitomis.

Rizika ir iššūkiai

Peržiūrėjus DFP buvo nustatytos priemonės rizikai, susijusiai su papildomomis NGEU finansavimo išlaidomis ir vėluojančiais mokėjimais, mažinti

2024 m. vasario mėn. Taryba, reaguodama į įvairius iššūkius (pavyzdžiui, nuolatinę paramą Ukrainai, didesnes palūkanų normas, padidėjusią migraciją ir poreikį skatinti strategines technologijas), iš dalies pakeitė DFP. Pagal peržiūrėtą DFP 2024–2027 m. įsipareigojimų asignavimai buvo padidinti 21,0 milijardo eurų suma, iš jos 17 milijardų eurų skirta naujai Ukrainos priemonei finansuoti.

Be to, Taryba nustatė pakopinį mechanizmą. Jo tikslas – padengti NGEU skolinimosi išlaidas, kurios viršija persvarstytame DFP reglamente nustatytas metines sumas, jei esamame ES biudžete nėra lėšų ir jų nebus iki dabartinės DFP pabaigos. Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė „NextGenerationEU“ yra speciali priemonė, viršijanti DFP viršutinę ribą ir neturinti fiksuotos sumos. Komisija apskaičiavo, kad papildomi palūkanų ir atkarpos mokėjimai, susiję su NGEU skolinimusi pagal dabartinę DFP, gali svyruoti nuo 17 iki 27 milijardų eurų.

Rizika, kad 2021–2027 m. DFP bus panaikinti sanglaudos politikos fondų įsipareigojimai

Pagal 2021–2027 m. DFP numatytų ESF ir Teisingos pertvarkos fondo lėšų įsisavinimo lygis 2023 m. ir toliau buvo žemas. Todėl biudžeto valdymo institucija sumažino ERPF (–1,1 milijardo eurų) ir ESF+ (–0,7 milijardo eurų) 2023 m. mokėjimų asignavimus. Rizika, kad 2022 m. pagal BNR 2021–2027 m. laikotarpiu priimti įsipareigojimai bus panaikinti, gali pasireikšti jau 2025 m. pabaigoje.

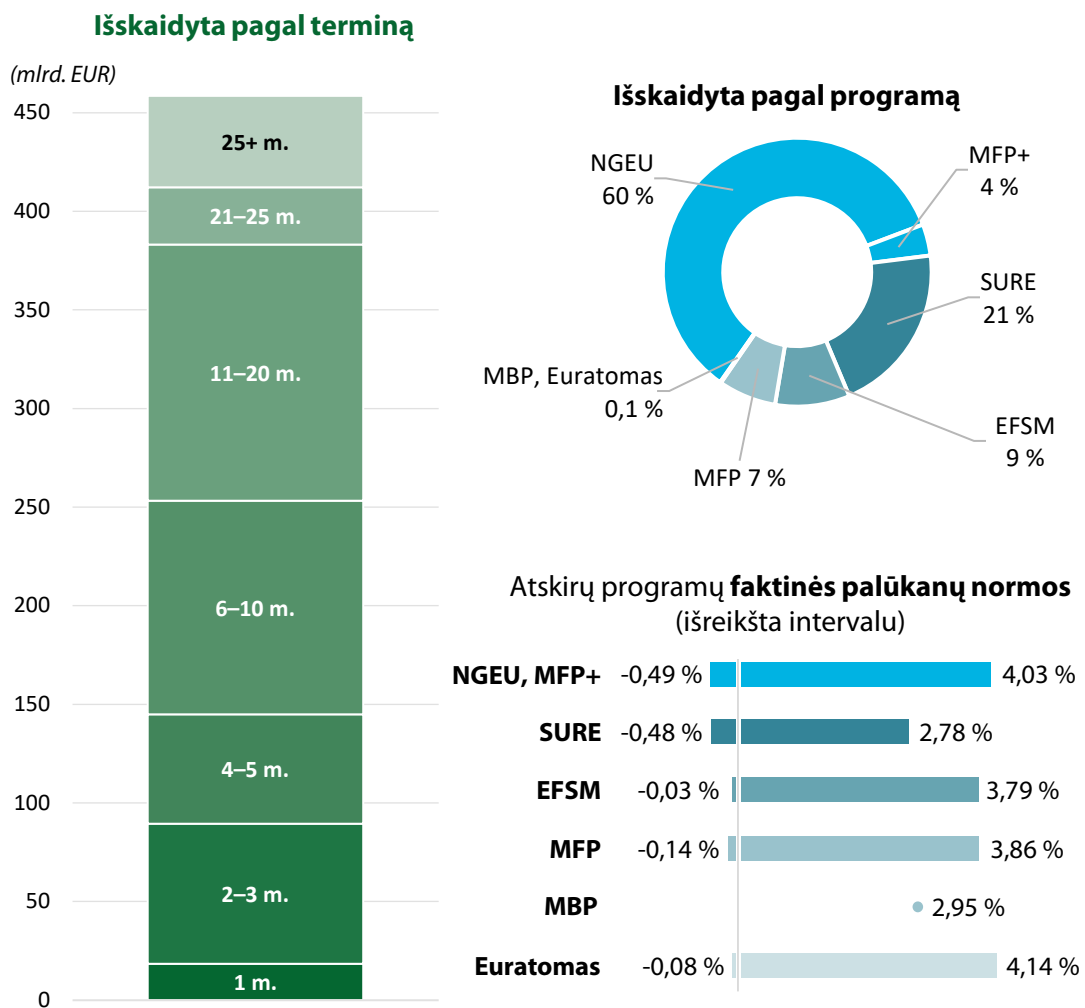
2023 m. Komisija prognozavo, kad 2024–2027 m. panaikinti įsipareigojimai sieks 8,1 milijardo eurų (2022 m. prognozė – 7,6 milijardo eurų 2023–2027 m.). Komisija prognozuoja, kad iš viso panaikintų SF, ERPF ir ESF+ sanglaudos politikos fondų 2024–2027 m. priimtų įsipareigojimų suma bus 2,2 milijardo eurų, t. y. daugiau nei penkis kartus didesnė nei 2022 m. prognozuota suma – 0,4 milijardo eurų. Kalbant apie TPF, dėl vėlavimo priimti DFP bei konkrečioms programoms skirtus teisės aktus ir žemo įgyvendinimo lygio 2023 m. kils rizika, kad nuo 2025 m. bus naikinami įsipareigojimai dėl didelių sumų. Panaikinus įsipareigojimus dėl didelių sumų gali kilti kliūčių pasiekti ES tikslus.

2023 m. padidėjo dėl skolinimosi susidariusi ES skola

2023 m. negrąžintų ES pasiskolintų lėšų suma padidėjo daugiau kaip 30 %

2023 m. pabaigoje negrąžintų ES pasiskolintų lėšų nominalioji vertė padidėjo iki daugiau nei 458,5 milijardo eurų, t. y. 110,5 milijardo eurų per metus. ES tapo viena didžiausių skolos vertybinių popierių emitenčių Europoje. **10 diagramoje** parodyti visų ES pasiskolintų lėšų terminai ir faktinės palūkanų normos.

10 diagrama. ES skolinimosi terminai ir faktinės palūkanų normos (2023 m. pabaiga)

NGEU: priemonė „NextGenerationEU“

MFP+: Ukrainai teikiama papildoma makrofinansinė pagalba

SURE: Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti

EFSM: Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė

MFP: makrofinansinė parama

MBP: mokėjimų balanso priemonė

Pastaba: sumos nominaliąja verte.

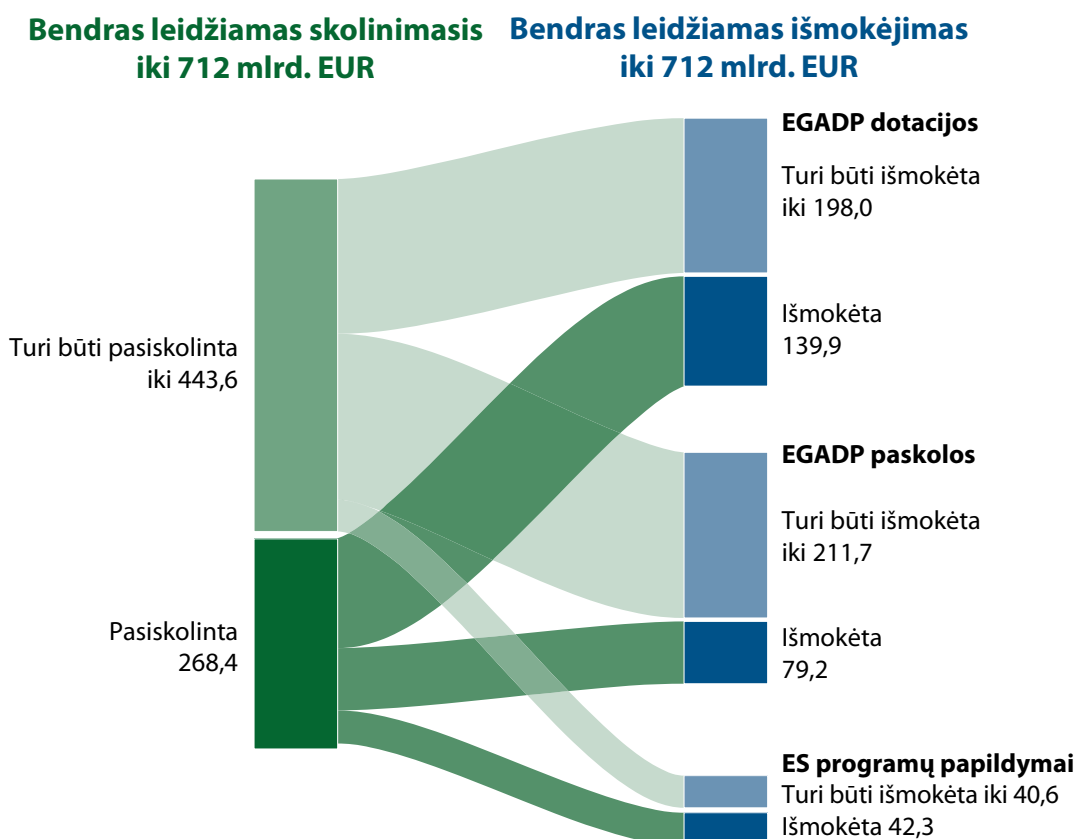
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

Iki 2026 m. NGEU skolinimasis gali padidėti daugiau nei dvigubai, o didžioji dalis grąžintinų sumų atidedamos būsimums DFP

2023 m. pabaigoje ES turėjo 268,4 milijardo eurų nominaliosios vertės neapmokėtų ES obligacijų, skirtų NGEU paskoloms ir dotacijoms bei kitoms NGEU finansuojamoms programoms finansuoti. Įgyvendindama NGEU, ES iki 2026 m. pabaigos gali pasiskolinti papildomą 443,6 milijardo eurų sumą (žr. [11 diagramą](#)).

11 diagrama. NGEU pasiskolintos ir išmokėtos lėšos (2023 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

Pastaba: pasiskolinta suma neapima 15,2 milijardo eurų trumpalaikių ES vekselių. Pasiskolinta 7,0 milijardo eurų suma, laikoma Europos Centriniam Banke, iki 2023 m. pabaigos dar nebuvo išmokėta.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis [COM\(2024\) 93](#) ir 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

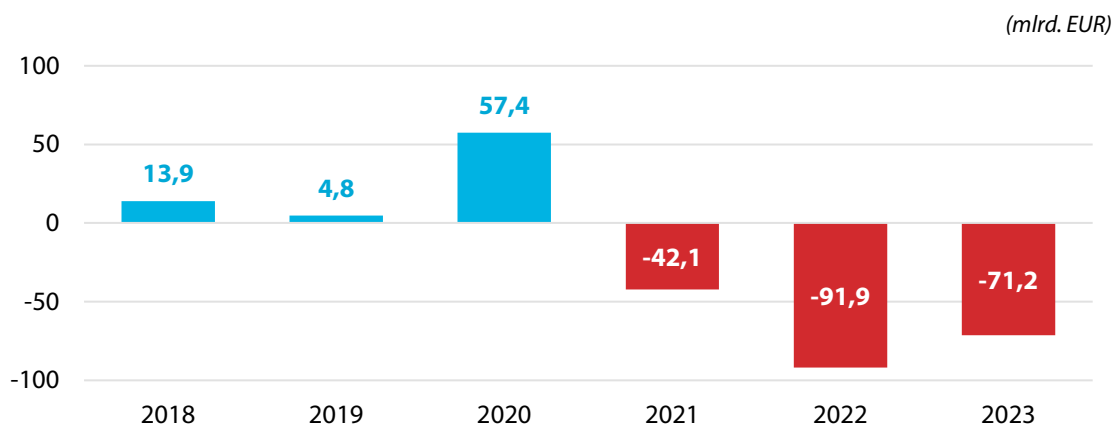
Jei nepanaudoti asignavimai liks biudžeto eilutėje NGEU finansavimo išlaidoms padengti, NGEU pasiskolintas lėšas reikės pradėti grąžinti iki 2027 m. pabaigos, o visą sumą sugrąžinti ne vėliau kaip 2058 m. Todėl didžioji dalis grąžintinų sumų atidedamos būsimums DFP. Visas ES patirtas išlaidas, susijusias su lėšų skolinimusi NGEU paskoloms, įskaitant išlaidas, susijusias su palūkanų normos ir kitos finansinės rizikos valdymu, turi padengti paramą gaunančios šalys. Visos išlaidos, susijusios su NGEU dotacijomis ir papildomomis lėšomis, padengiamos iš ES biudžeto.

Tam, kad iki 2058 m. NGEU skola būtų nuosekliai ir nuspėjamai mažinama, Komisijai gali tekti refinansuoti skolą, kurios terminas sueina, išleidžiant naujas skolos priemones, kad terminui suėjus būtų apmokėtos senosios. Dėl galimų rinkos sąlygų pokyčių gali padidėti skolinimosi išlaidos, kurias NGEU skolos, susijusios su dotacijomis ir NGEU papildomomis lėšomis, atveju reikės padengti iš ES biudžeto.

Išorės asiguotosios pajamos iš NGEU skolos daro didelį poveikį ekonominiam rezultatui

Pagal NGEU pasiskolintos sumos nukreipiamos į NGEU dotacijas ir ES programų papildymus panaudojant išorės asiguotąsias pajamas, kurios papildo patvirtintus ES biudžeto asignavimus. NGEU įgyvendinimas oficialiai nedaro poveikio principui, kad metiniame ES biudžete nurodytos pajamos ir išlaidos turėtų būti subalansuotos (subalansuotumo principas). Vis dėlto apskaitos požiūriu pagal NGEU pasiskolinta suma kaip pajamos į finansinių rezultatų ataskaitą neįtraukta, bet į ją įtrauktos išlaidos, susijusios su NGEU dotacijomis. Todėl tai daro neigiamą poveikį metų ekonominiam rezultatui. Neigiami ekonominiai rezultatai didina grynojo turto deficitą, kaip matyti iš ES balanso, todėl jie turi būti finansuojami iš būsimų biudžetų (žr. **12 diagramą**). NGEU pasiskolintų lėšų grąžinimas garantuojamas neviršijant nuosavų išteklių viršutinių ribų.

12 diagrama. Kiekvienų 2018–2023 m. laikotarpio metų ekonominis rezultatas (perteklius / deficitas)

Pastaba: į 2020 m. sumą įtraukta 47,5 milijardo eurų pajamų suma, susijusi su Susitarimu dėl Jungtinės Karalystės išstojimo.

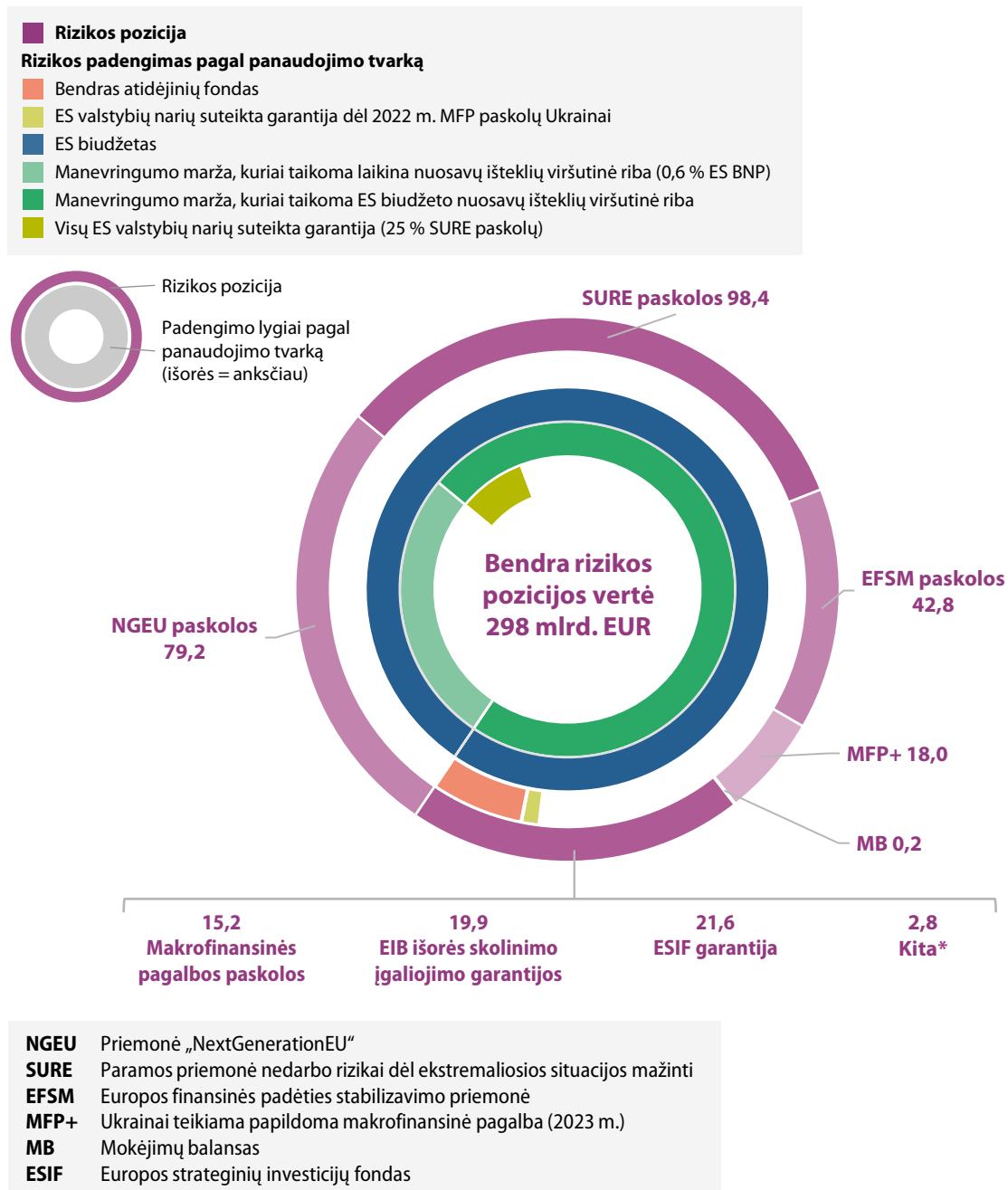
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2018–2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2023 m. ES biudžeto rizikos pozicija padidėjo ir prognozuojama, kad ji toliau didės

ES biudžeto rizikos pozicija, kurią sudaro ES biudžeto garantijos, taikomos skolinimuisi rinkoje, ir su biudžeto garantijomis susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai, 2023 m. pabaigoje iš viso sudarė 298,0 milijardo eurų, t. y. padidėjo nuo 248,3 milijardo eurų 2022 m. pabaigoje. **13 diagramoje** rizikos pozicija (violetinės spalvos apskritimas) išsamiai išskaidyta pagal rizikos šaltinius. Diagramoje rizikos padengimo lygmenys, atitinkantys skirtingus padengimo lygius, pavaizduoti kaip koncentriniai apskritimai. Greta pozicijos esantis apskritimas – tai pirmasis rizikos padengimo lygmuo, kurio lėšos bus panaudotos. Judant į vidų tolesni apskritimai žymi papildomus rizikos padengimo lygmenis.

13 diagrama. Bendra ES biudžeto rizikos pozicija 2023 m. pabaigoje: rizikos šaltiniai ir rizikos padengimas

(mlrd. EUR)

* Europos darnaus vystymosi fondo (EDVF) garantija: 0,5 mlrd. EUR, „InvestEU“ garantija: 1,4 mlrd. EUR ir „Europos darnaus vystymosi fondo +“ garantija: 0,6 mlrd. EUR, Euratomo paskolos: 0,3 mlrd. EUR.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotuosiais metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir taikomais reglamentais.

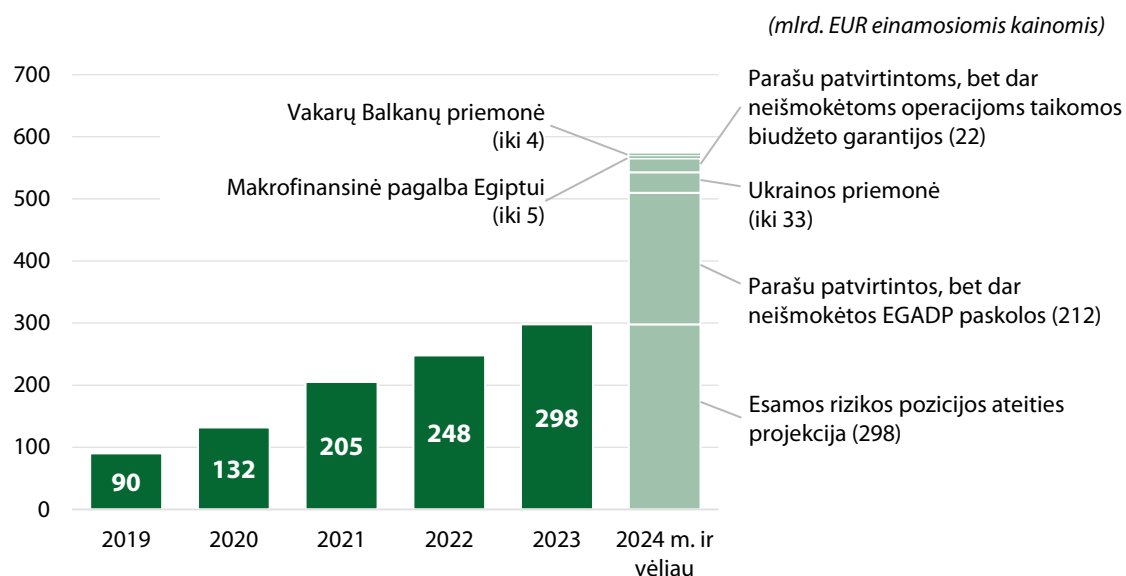
ES biudžeto rizikos pozicija 2023 m. labiausiai padidėjo dėl skolinimosi, susijusio su valstybėms narėms papildomai skirta 34,1 milijardo eurų EGADP paskolų suma (2022 m. – 27,2 milijardo eurų), iš kurių 5,4 milijardo eurų skirta „REPowerEU“ paskoloms, taip pat dėl 18,0 milijardo eurų vertės MFP+ paskolų Ukrainai. Neapibrėžtųjų įsipareigojimų, atsirandančių dėl biudžeto garantijų, rizikos pozicija iki 2023 m. pabaigos padidėjo iki 44,0 milijardo eurų nuo 42,9 milijardo eurų 2022 m. pabaigoje. Tai buvo daugiausia dėl to, kad buvo išmokėta daugiau lėšų investicijoms, kurioms taikoma „InvestEU“ garantija. 2023 m. spalio mėn. Komisija apskaičiavo, kad turimos 2024–2027 m. laikotarpio manevringumo maržos pakaktų padengti galimus nuostolius, atsirandančius dėl manevringumo marža užtikrintų įsipareigojimų.

Numatoma, kad 2024 ir 2025 m. ES biudžeto rizikos pozicija 2023 m. pabaigoje padidės daugiausia dėl naujų EGADP paskolų. Iki 2023 m. pabaigos Komisija buvo pasirašiusi EGADP paskolų susitarimus su valstybėmis narėmis dėl 290,9 milijardo eurų, iš kurių 211,7 milijardo eurų dar nebuvo išmokėta.

2024 m. pradžioje ES teisės aktų leidėjas sukūrė Ukrainos priemonę. Kaip ir MFP+ paskolų atveju, iki 33 milijardų eurų vertės paskolos bus finansuojamos skolinantis finansų rinkose ir užtikrinamos ES biudžeto manevringumo marža. Savo nuomonėje dėl Ukrainos priemonės pabrėžėme, kad toks principas kelia didelę riziką ES biudžetui.

14 diagramoje lyginama ankstesnė ir prognozuojama ES biudžeto rizikos pozicija nuo 2019 m.

14 diagrama. Ankstesnė ir prognozuojama ES biudžeto rizikos pozicija

Pastaba: sumos nurodytos nominaliąja verte.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2019–2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir Komisijos informacija.

Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą toliau didėja būsiamiems ES biudžetams kylanti finansinė rizika

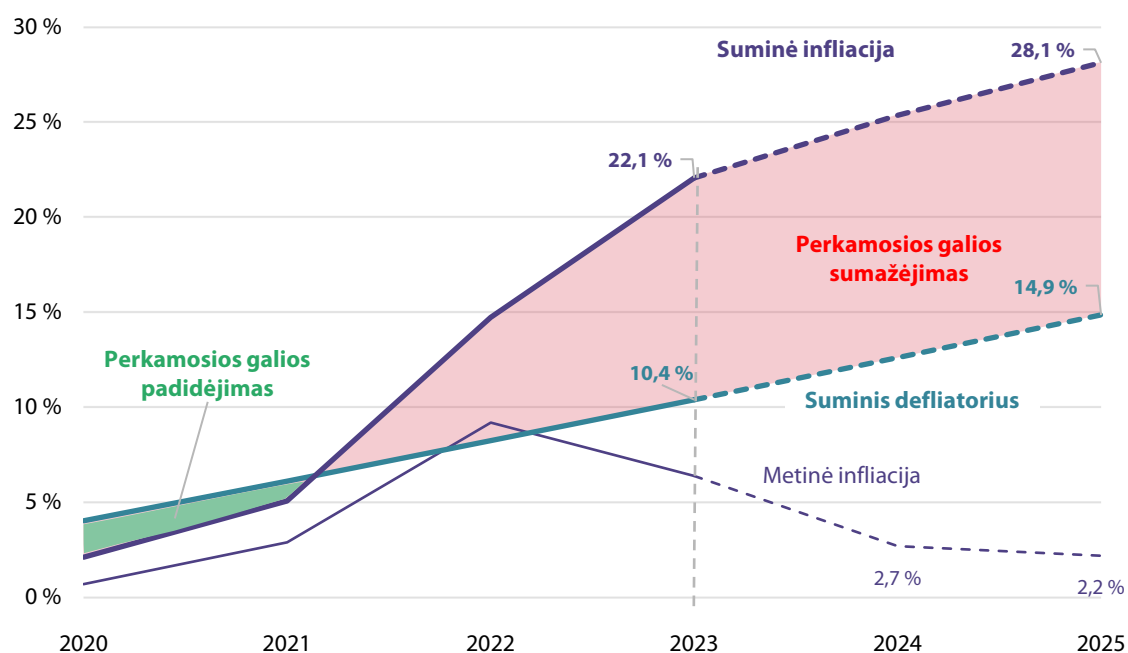
Su Ukraina susijusi ES biudžeto rizikos pozicija padidėjo nuo 16 milijardų eurų 2022 m. pabaigoje iki 33,7 milijardo eurų 2023 m. pabaigoje. Ji apėmė 18 milijardų eurų MFP+ paskolų, 11,6 milijardo eurų MFP paskolų, 0,3 milijardo eurų Euratomo paskolų ir 3,8 milijardo eurų biudžeto garantijų negrąžintoms paskoloms, kurias suteikė EIB ir kitos finansų įstaigos. Komisija pripažino 8,8 milijardo eurų (2,2 milijardo eurų 2022 m.) dydžio vertės sumažėjimo atidėjinį dėl Ukrainai suteiktų MFP ir MFP+ paskolų, o tai atspindėjo viso paskolų laikotarpio tikėtinus nuostolius.

2023 m. pagal MFP+ priemonę Ukrainai suteikta 18 milijardų eurų parama itin palankiomis sąlygomis teikiama paskolų forma, kurios turės būti grąžintos per ne ilgiau kaip 35 metus nuo 2033 m. MFP+ paskoloms nereikia sudaryti atidėjinių įsipareigojimų neįvykdymo rizikai padengti, nes jos garantuojamos panaudojant ES biudžeto manevringumo maržą. Pabrėžėme, kad galimų neįvykdytų mokėjimų rizikos perkėlimas į ateitį galėtų daryti spaudimą būsiamiems biudžetams ir mokėjimų poreikiams. Be to, mūsų nuomone, didelę riziką ES biudžetui kelia 2024 m. surašyta Ukrainos priemonė, pagal kurią 2024–2027 m. laikotarpiu paskolų forma teikiama papildoma iki 33 milijardų eurų vertės finansinė parama, kuriai nereikia sudaryti atidėjinių.

Didelė 2022 ir 2023 m. infliacija ir toliau daro poveikį ES biudžetui

Remdamiesi Komisijos infliacijos prognoze, vertiname, kad iki 2025 m. pabaigos ES biudžetas galėtų prarasti apie 13 % savo perkamosios galios (žr. [15 diagramą](#)).

15 diagrama. ES biudžeto perkamosios galios pokyčiai (2020–2025 m.)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostatu ir Komisijos 2024 m. pavasario ekonomine prognoze.

Ką rekomenduojame

Kad būtų sumažinta įsipareigojimų panaikinimo rizika, rekomenduojame Komisijai atidžiai stebėti veiksmų atrankos pažangą ir imtis būtinų veiksmų dėl programų, kurioms kyla rizika.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą biudžeto ir finansų valdymo auditą pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 2 skyriuje.*

Siekiant ES biudžeto rezultatų

Kiekvienais metais nagrinėjame įvairius su veiksmingumu susijusius aspektus ir pasiektus ES biudžeto, kurį Komisija vykdo bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, rezultatus. Šiais metais analizavome:

- savo 2023 m. specialiųjų ataskaitų rezultatus ir pagrindines išvadas, taip pat Komisijos ir biudžeto valdymo ir teisėkūros institucijų (Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos) pateiktą susijusią informaciją;
- kaip Komisija pranešė apie DFP 4 išlaidų kategorijos „Migracija ir sienų valdymas“ veiklos rezultatus (siekiame rotacijos tvarka kasmet išnagrinėti vis kitą DFP išlaidų kategoriją);
- rekomendacijų, kurias pateikėme savo 2020 m. ES biudžeto veiksmingumo ataskaitoje, įgyvendinimą;
- rekomendacijų, kurias pateikėme savo 2020 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose, įgyvendinimą.

Mūsų 2023 m. specialiųjų veiksmingumo ataskaitų pagrindinės išvados

Mūsų specialiosiose ataskaitose nagrinėjama, koku mastu patikimo finansų valdymo principai buvo taikomi vykdant ES biudžetą. 2023 m. [paskelbėme](#) 29 specialiąsias ataskaitas, kuriose nagrinėjama daug iššūkių, su kuriais ES susiduria įvairiose išlaidų ir politikos srityse. Mūsų audituojami subjektai turi teisę pateikti atsakymus į mūsų pastabas. Mūsų 2023 m. specialiosiose ataskaitose pateikta 220 rekomendacijų įvairiais klausimais, daugiausia jų skirta Komisijai; 85 % šių rekomendacijų visiškai pritarta.

Specialiosios ataskaitos apėmė penkias strategines sritis, būtent: ES atsaką į atsigavimą po krizės; ES ekonomikos konkurencingumo didinimą visų piliečių labui; atsparumą ES saugumui kylančioms grėsmėms ir pagarbą Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybėms; klimato kaitą, aplinką ir gamtos išteklius; ES fiskalinę politiką ir viešuosius finansus (žr. [1 lentelę](#)).

1 lentelė. Audito Rūmų strateginės sritys, nagrinėjamos 2023 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose

 <p>ES atsakas į atsigavimą po krizės</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 02/2023 „Sanglaudos politikos taisyklių pritaikymas reaguojant į COVID-19“ ▪ Specialioji ataskaita 07/2023 „Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūra“ ▪ Specialioji ataskaita 16/2023 „NGEU skolos valdymas Komisijoje“ ▪ Specialioji ataskaita 26/2023 „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistema“
 <p>Konkurencingumas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 03/2023 „Elektros energijos vidaus rinkos integracija“ ▪ Specialioji ataskaita 11/2023 „ES parama mokyklų skaitmeninimui“ ▪ Specialioji ataskaita 13/2023 „Įgaliojimai ekonominės veiklos vykdytojais“ ▪ Specialioji ataskaita 15/2023 „ES su baterijomis susijusi pramonės politika“ ▪ Specialioji ataskaita 27/2023 „Tiesioginių užsienio investicijų į ES tikrinimas“
 <p>Atsparumas ir Europos vertybės</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 01/2023 „Priemonės, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas keliauti ES COVID-19 pandemijos metu“ ▪ Specialioji ataskaita 09/2023 „Žemės ūkio produktų tiekimo grandinių užtikrinimas per COVID-19“ ▪ Specialioji ataskaita 10/2023 „Gynybos srities mokslinių tyrimų parengiamieji veiksmai“ ▪ Specialioji ataskaita 14/2023 „Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ programavimas“ ▪ Specialioji ataskaita 20/2023 „Neįgaliųjų rėmimas“ ▪ Specialioji ataskaita 21/2023 „„Spotlight“ – iniciatyva, kuria siekiama panaikinti smurtą prieš moteris ir mergaites“
 <p>Klimato kaita, aplinka ir gamtos išteklių</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 04/2023 „Pasaulinis kovos su klimato kaita aljansas plius“ ▪ Specialioji ataskaita 08/2023 „Įvairiarūšis krovinių vežimas“ ▪ Specialioji ataskaita 17/2023 „Žiedinė ekonomika“ ▪ Specialioji ataskaita 18/2023 „ES klimato srities ir energetikos tikslai“ ▪ Specialioji ataskaita 19/2023 „ES pastangos tvariai valdyti dirvožemį“ ▪ Specialioji ataskaita 22/2023 „Jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energija ES“ ▪ Specialioji ataskaita 23/2023 „Vynuogynų restruktūrizavimas ir sodinimas Europos Sąjungoje“ ▪ Specialioji ataskaita 24/2023 „Pažangieji miestai“ ▪ Specialioji ataskaita 25/2023 „ES akvakultūros politika“ ▪ Specialioji ataskaita 29/2023 „ES parama tvariams biodegalams transporto sektoriuje“
 <p>Fiskalinė politika ir viešieji finansai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 05/2023 „ES finansų aplinka“ ▪ Specialioji ataskaita 06/2023 „Interesų konfliktas ES sanglaudos ir žemės ūkio išlaidų srityse“ ▪ Specialioji ataskaita 12/2023 „ES vykdoma bankų kredito rizikos priežiūra“ ▪ Specialioji ataskaita 28/2023 „Viešieji pirkimai ES“

Šaltinis: Audito Rūmai.

DFP 4 išlaidų kategorijos „Migracija ir sienų valdymas“ programų veiklos rezultatai

Siekdami pateikti daugiau informacijos apie ES biudžeto veiksmingumą, šiais metais analizavome turimą informaciją apie pasirinktos DFP išlaidų kategorijos veiklos rezultatus. Daugiausia dėmesio skyrėme 4 išlaidų kategorijai „Migracija ir sienų valdymas“ ir šiems dviem fondams: Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondui (PMIF) ir Integruoto sienų valdymo fondui (ISVF), kurį sudaro Sienų valdymo ir vizų politikos priemonė ir Muitinio tikrinimo įrangos finansavimo priemonė. Išsami informacija apie programų, finansuojamų pagal DFP išlaidų kategoriją, veiklos rezultatus tampa prieinamesnė besibaigiant ar pasibaigus programavimo laikotarpiui. Nustatėme, kad:

- o dabartinio DFP laikotarpio veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistema yra patobulinta;
- o einamojo laikotarpio informacijos apie PMIF ir ISVF veiklos rezultatus kol kas yra nedaug ir matyti, kad pažanga yra nedidelė;
- o padaryta didelė pažanga siekiant daugumos 2014–2020 m. laikotarpio rodiklių tikslinių verčių. Rodikliai nebūtinai rodo, kokių mastu finansuojamais veiksmais buvo patenkinti poreikiai. Kol kas nėra pakankamai informacijos apie bendrus programų rezultatus, įskaitant jų ekonomiškumą ir efektyvumą;
- o pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai, kuriuos Komisija nurodė Vidaus saugumo fondo sienų ir vizų priemonės 2022 m. MVVA, buvo mažiau suderinti nei PMIF atveju. Programų veiksmingumo ataskaitose pateikti pagrįsti paaiškinimai tais atvejais, kai siektinos reikšmės nebuvo visiškai pasiektos, tačiau Komisija į savo skirsinį „Programa glaustai“ įtraukė numatomus būsimus pasiekimus.

Rekomenduojame Komisijai programų veiksmingumo ataskaitos dalyje „Programa glaustai“ nurodyti faktinius pasiekimus, o ne galimus būsimus pasiekimus, ir savo MVVA atskleisti, kurie pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai buvo pagrįsti kitais šaltiniais nei valstybių narių pateiktos metinės įgyvendinimo ataskaitos.

Atsižvelgimas į mūsų ataskaitoje „ES biudžeto veiksmingumas. Padėtis 2020 m. pabaigoje“ pateiktas rekomendacijas

Mūsų 2020 finansinių metų ES biudžeto veiksmingumo ataskaitoje pateiktos penkios rekomendacijos, kurios visos buvo skirtos Komisijai ir kurioms Komisija pritarė. Mūsų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu dar nebuvo suėjęs trijų iš penkių mūsų tikrintų rekomendacijų įgyvendinimo terminas. Iš likusių dviejų rekomendacijų Komisija vieną įgyvendino dauguma atžvilgių, o kitą – tam tikrais atžvilgiais.

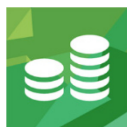
Atsižvelgimas į mūsų nuo 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Kiekvienais metais, praėjus trejiems metams nuo tada, kai pateikėme savo rekomendacijas, peržiūrime, koku mastu mūsų audituojami subjektai savo veiksmais į jas atsižvelgė. Šiais metais analizavome visose 26 specialiosiose ataskaitose, kurias paskelbėme 2020 m., pateiktas 195 rekomendacijas. Iš jų 185 buvo skirtos Komisijai, o septynios iš jų – Europos investavimo konsultacijų centrui, t. y. Komisijos ir Europos investicijų banko partnerystės pagrindu veikiančiam subjektui. Likusios 10 rekomendacijų buvo skirtos ES decentralizuotoms agentūroms ir kitoms įstaigoms, taip pat Europos personalo atrankos tarnybai. Nustatėme, kad:

- rekomendacijų, kurioms mūsų audituojami subjektai pritarė, dalis išliko didelė: 80 % rekomendacijų visiškai pritarta ir 13 % rekomendacijų pritarta iš dalies;
- visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis šiek tiek sumažėjo – nuo 70 % iki 68 %;
- 68 % Komisijai skirtų rekomendacijų įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių;
- 78 % kitiems audituojamiems subjektams skirtų rekomendacijų įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių;
- laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 38 % iki 52 %. Nors veiksmų, kurių audituojami subjektai ėmėsi siekdami įgyvendinti mūsų rekomendacijas, savalaikiškumas pagerėjo, jis dar nepasiekė iki COVID-19 pandemijos buvusio lygio;
- su politikos ar programų koncepcija susijusių rekomendacijų atveju pritarimo, įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygis yra pats aukščiausias.

Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą auditą „Siekiant ES biudžeto rezultatų“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 3 skyriuje.

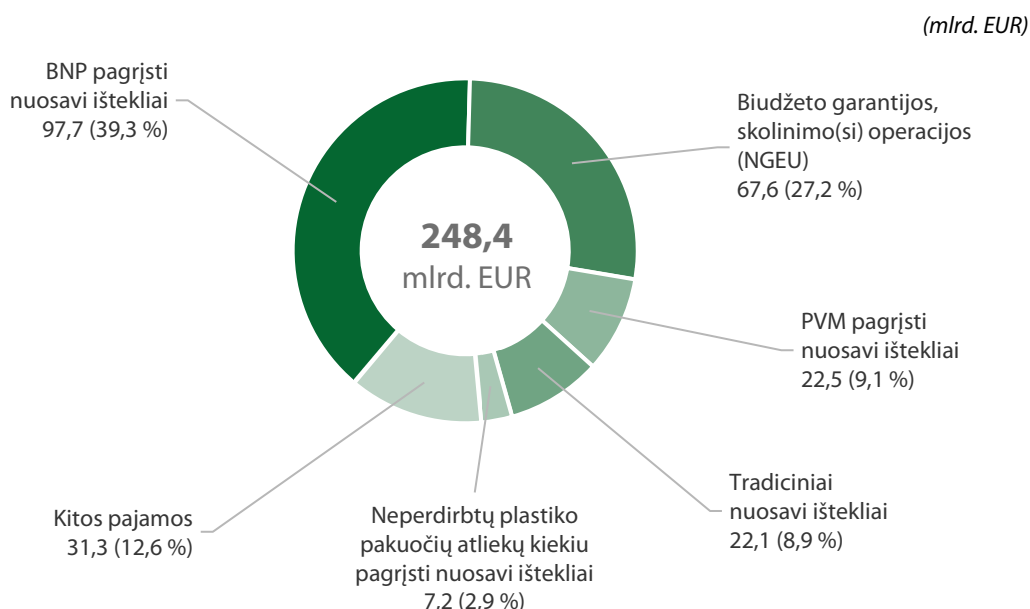
Pajamos

248,4 milijardo eurų

Ką auditavome

Mūsų auditas apėmė ES biudžeto pajamų dalį, iš kurios finansuojamos ES išlaidos. Tikrinome atrinktas pagrindines kontrolės sistemas, skirtas nuosaviems ištekliams valdyti, ir pajamų operacijų imtį.

2023 m. pasiskirstymas*

* Bendra 248,4 milijardo eurų suma yra faktinės ES biudžeto pajamos. Finansinių rezultatų ataskaitoje nurodyta 171,9 milijardo eurų suma apskaičiuota naudojant kaupiamąją apskaitą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

BNP pagrįsti valstybių narių įnašai sudarė 39 % ES pajamų 2023 m., o pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) pagrįsti nuosavi ištekliai sudarė 9 %. Šie įnašai apskaičiuojami remiantis valstybių narių teikiamais makroekonominiais statistiniais duomenimis ir įverčiais. Tradiciniai nuosavi ištekliai (TNI), kuriuos sudaro ES vardu valstybių narių surinkti importo muitai, sudarė dar 9 % ES pajamų.

Neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįsti nuosavi ištekliai sudarė 3 % ES pajamų. Jie apskaičiuojami kiekvienoje valstybėje narėje susidariusių neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų svoriui pritaikius vienodą tarifą.

Pajamos, kuriomis finansuojama priemonė „NextGenerationEU“, kuri susijusi su sumomis, pasiskolintomis siekiant valstybėms narėms suteikti negrąžintą finansinę paramą, sudarė 27 % ES pajamų.

Ką nustatėme

Audituota suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?
248,4 milijardo eurų	Ne, 2023 m. reikšmingo klaidų lygio nebuvo.

Remiantis bendrais audito įrodymais, klaidų lygis pajamų operacijų srityje nebuvo reikšmingas. Mūsų tikrintos pajamų valdymo sistemos apskritai buvo veiksmingos. Tačiau kai kurie elementai, skirti Komisijos vykdomam BNP ir PVM išlygų, neišspręstų TNI klausimų valdymui, pagrindinės TNI vidaus kontrolės priemonės, kurias vertinome tam tikrose valstybėse narėse, ir sistemos, kuriomis užtikrinamas duomenų, naudojamų plastiko kiekiu pagrįstiems nuosaviems ištekliams apskaičiuoti, patikimumas ir palyginamumas, buvo veiksmingi iš dalies.

Komisijos BNP tikrinimo darbai įtakos turi valstybių narių vėlavimai, dėl kurių Komisija vėluoja tikrinti pateiktą informaciją ir panaikinti išlygas. Dėl to didėja nacionalinių ir ES biudžetų neapibrėžtumas, kiek tai susiję su BNP pagrįstais įnašais. Komisija netaikė delspinigių, kai į BNP išlygas iš dalies atsižvelgta pasibaigus terminui. Taip panaikinta paskata valstybėms narėms iki nustatyto termino pateikti visą informaciją, kuri reikalinga išlygų klausimui spręsti.

PVM išlygų ir neišspręstų TNI klausimų skaičius sumažėjo, tačiau tebėra ilgą laiką neišspręstų klausimų. Vis dar yra valstybių narių TNI apskaitos ir valdymo trūkumų.

Nustatėme duomenų, naudojamų plastiko kiekiu pagrįstiems nuosaviems ištekliams apskaičiuoti, patikimumo ir palyginamumo trūkumų. Rengdami savo specialiąją ataskaitą dėl šio pajamų šaltinio nustatėme trūkumų, susijusių su duomenimis, kurie naudojami valstybių narių įnašams apskaičiuoti, ir tai, kad nėra patikinimo, kad plastiko pakuočių atliekos iš tikrųjų yra perdirbamos.

Padaryta nepakankama pažanga įgyvendinant kai kuriuos Muitinės veiksmų plano veiksmus. Daug šio plano veiksmų Komisija susiejo su Muitinės reformos pasiūlymu, kuris dar nepriimtas. Mūsų nuomone, kai kuriuos vėluojamus įgyvendinti veiksmus galima užbaigti tik pradėjus taikyti susijusias Sąjungos muitinės kodekso nuostatas, kai bus atlikta siūloma jo peržiūra (numatoma, kad nuo 2028 m.).

Taip pat nustatėme, kad Komisija nesiėmė pakankamų tolesnių veiksmų dėl valstybių narių įgyvendinamų finansinės rizikos kriterijų ir standartų. [Kaip anksčiau nurodėme](#), kadangi šie kriterijai ir standartai nėra suderinti visoje ES, kyla rizika visai muitų sąjungai, nes veiklos vykdytojai vis tiek galėtų pasinaudoti ES įvežimo punktais, kuriuose muitinio tikrinimo lygis yra žemesnis.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- valstybėms narėms taikyti delpinigus, kai iki nustatyto termino nėra visapusiškai atsižvelgta į BNP išlygas;
- patikrinti valstybių narių nurodytą pažangą ir nustatyti pagrindinius finansinės rizikos kriterijų ir standartų elementus, kuriuos reikia įgyvendinti.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES pajamų auditą pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 4 skyriuje.*

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika

Iš viso: 25,3 milijardo eurų (13,2 % ES biudžeto išlaidų)

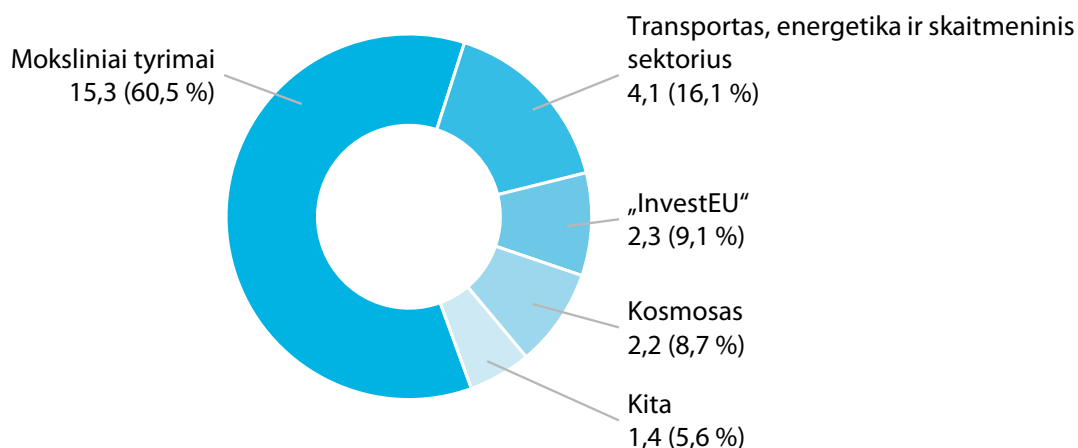
Ką auditavome

Pagal išlaidų kategoriją „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ finansuojamos įvairiausios programos; jomis siekiama finansuoti projektus, kuriais, be kita ko, prisidedama prie mokslinių tyrimų ir inovacijų, Europos infrastruktūros plėtros transporto, energetikos ir skaitmeniniame sektoriuose, taip pat ryšių, skaitmeninės transformacijos, bendrosios rinkos ir kosmoso politikos. Pagrindinės mokslinių tyrimų ir inovacijų programos išlieka programa „Horizontas 2020“ ir ją pakeitusi programa „Europos horizontas“, nors pastaroji vis dar sudaro labai nedidelę mūsų 2023 m. audito populiacijos dalį.

Pagal šią DFP išlaidų kategoriją taip pat finansuojami didelės apimties infrastruktūros projektai, kaip antai Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP) ir kosmoso programos, įskaitant „Galileo“, Europos geostacionarinę navigacinę tinklo sistemą (EGNOS) ir Europos Žemės stebėjimo programą „Copernicus“. Ji taip pat apima „InvestEU“ fondą, kuriam, kaip ir programai „Europos horizontas“, taip pat skiriamas papildomas finansavimas pagal priemonę „NextGenerationEU“ (NGEU).

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

2023 m. audito šioje srityje metu buvo tikrinamos 15,5 milijardo eurų išlaidos. Didžioji išlaidų dalis tiesiogiai valdoma Komisijos arba per vykdomąsias įstaigas; jos teikiamos kaip dotacijos projektuose dalyvaujantiems viešiesiems ar privatiesiems paramos gavėjams. Pasirašius susitarimą dėl dotacijos, Komisija paramos gavėjams skiria išankstinį finansavimą ir vėliau apmoka ES finansuojamas išlaidas, atskaičiusi išankstinį finansavimą. Kosmoso programos paprastai valdomos netiesiogiai, remiantis Komisijos ir specialiųjų įgyvendinančiųjų institucijų (pavyzdžiui, Europos kosmoso agentūros ir Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros) pasirašytais įgaliojimo susitarimais ir susitarimais dėl įnašo. „InvestEU“ finansines priemones daugiausia įgyvendina Europos investicijų bankas arba Europos investicijų fondas, kurie savo ruožtu naudojami finansų tarpininkų paslaugomis.

Ką nustatėme

Audituojama suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?	Įvertintas labiausiai tikėtinas klaidų lygis
15,5 milijardo eurų	Taip	3,3 % (2022 m. – 2,7 %)

Apskritai, vertiname, kad klaidų lygis išlaidų kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ yra reikšmingas. 2023 m. 39 (31 %) iš 127 mūsų tikrintų operacijų buvo klaidų.

Programos „Horizontas 2020“ išlaidos vis dar susijusios su didele rizika ir yra pagrindinis mūsų nustatomų klaidų šaltinis. Kiekybiškai įvertinamų klaidų, susijusių su netinkamomis finansuoti išlaidomis, nustatėme 30-yje iš 97 į imtį įtrauktų mokslinių tyrimų ir inovacijų operacijų, įskaitant vieną operaciją, susijusią su programa „Europos horizontas“. Tai sudaro 71 % mūsų įvertinto klaidų lygio šioje kategorijoje 2023 m.

Tikrindami kitas programas ir veiklos sritis kiekybiškai įvertinamų klaidų aptikome dviejose iš 30 į imtį įtrauktų operacijų; abi operacijos susijusios su EITP projektais. Viena iš jų yra susijusi su šurkščiu ES viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimu, kai sutartis buvo skirta atrankos kriterijų neatitinkančiam konsorciui.

Praėjus devyneriems programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimo metams, personalo išlaidų skaičiavimas tebėra pagrindinis klaidų šaltinis išlaidų deklaracijose. Mūsų mokslinių tyrimų operacijų imtyje iš 30 operacijų, kuriose buvo kiekybiškai įvertinamų klaidų, 22 operacijos, t. y. apie 73 %, buvo susijusios su neteisingu personalo išlaidų apskaičiavimo metodikos taikymu.

Kitos su personalo išlaidomis susijusios klaidos buvo neteisingas valandinių įkainių apskaičiavimas programos „Horizontas 2020“ atveju, neteisingas dienos įkainių apskaičiavimas programos „Europos horizontas“ dotacijų atveju ir dvigubos viršutinės ribos taisyklės pažeidimai. Taip pat nustatėme klaidų, susijusių su kitomis netinkamomis finansuoti tiesioginėmis išlaidomis.

Pavyzdys – daug klaidų vienoje išlaidų deklaracijoje

Viešasis tarpvyriausybinių paramos gavėjas Prancūzijoje deklaravo personalo ir kitų paslaugų išlaidas. Jis į išlaidas įtraukė vienam darbuotojui skirtą priemoką, nors tam nebuvo teisinio pagrindo ir patvirtinamųjų dokumentų. Kitam darbuotojui paramos gavėjas pritaikė neteisingą darbo valandų skaičių ir todėl buvo padidintas valandinis įkainis. Be to, deklaruodamas su kitomis paslaugomis susijusias išlaidas, paramos gavėjas įtraukė PVM sumas, nors organizacijai jas galėjo kompensuoti Prancūzijos mokesčių administratorius.

Viena iš Europos mokslinių tyrimų skatinimo strategijų – didinti privačiojo sektoriaus, ypač naujų rinkos dalyvių ir MVĮ, dalyvavimą. MVĮ sudarė 11 % imties (14 iš 127 operacijų), tačiau joms teko 25 % įvertinto klaidų lygio. Be to, nustatėme klaidų keturių iš 12 mūsų audituotų naujų paramos gavėjų, iš kurių du taip pat buvo MVĮ, išlaidų deklaracijose. Šie rezultatai rodo, kad MVĮ ir nauji paramos gavėjai yra labiau linkę daryti klaidų nei kiti paramos gavėjai; prie tokios išvados taip pat prieita tiek Komisijos audituose, tiek mūsų ankstesnėse metinėse ataskaitose.

CINEA *ex ante* kontrolės sistema, taikoma Europos infrastruktūros tinklų priemonės dotacijoms transporto ir energetikos sektoriuose

Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji įstaiga (CINEA) yra atsakinga už Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) transporto ir energetikos programos įgyvendinimą. Šiuo metu įgyvendinamos dviejų programavimo laikotarpių priemonės, t. y. EITP1 (2014–2020 m.) ir EITP2 (2021–2027 m.).

Apžvelgėme EITP1 ir EITP2 *ex ante* kontrolės strategijas ir EITP2 patobulimus, palyginti su EITP1. Abi strategijos parengtos remiantis išsamia rizikos ir praeityje nustatytų trūkumų analize. Tačiau CINEA tam tikrais atvejais nenumato atlikti jokių išsamių EITP2 projektų viešųjų pirkimų patikrų. Manome, kad dėl to gali sumažėti atlikus *ex ante* kontrolę nustatytas patikinimo lygis.

EITP1 ir EITP2 *ex ante* kontrolės strategijose nustatyti imties sudarymo metodai yra tinkamai atspindėti atitinkamose gairėse. Tačiau viešųjų pirkimų gairės nėra pakankamai išsamios, nes jose nenurodoma, koku mastu turėtų būti atliekamos imčių patikros.

Komisijos metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Mūsų tikrintose metinėse veiklos ataskaitose (RTD GD ir HADEA) pateikta generalinio direktorato / agentūros turima informacija ir, remiantis ja, pateiktas teisingas finansų valdymo įvertinimas, kiek tai susiję su atspindimų operacijų, susijusių su DFP 1 išlaidų kategorijos išlaidomis, tvarkingumu.

Komisijos MVVA nurodyta įvertinta rizika mokėjimo metu yra 1,4 %. Ši procentinė dalis yra apatinėje mūsų įvertinto klaidų lygio intervalo dalyje ir žemiau reikšmingumo ribos. Taigi, mūsų nuomone, nepaisant Komisijos jau taikytų priemonių, šis lygis vis dar yra nurodytas per žemas.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- užtikrinti, kad paramos gavėjai geriau laikytųsi dienos įkainių taisyklių;
- užtikrinti programos „Europos horizontas“ dokumentų aiškumą;
- parengti EITP projektams skirtas viešųjų pirkimų *ex ante* kontrolės gaires.

Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES išlaidų auditą srityje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 5 skyriuje.

Sanglauda, atsparumas ir vertybės

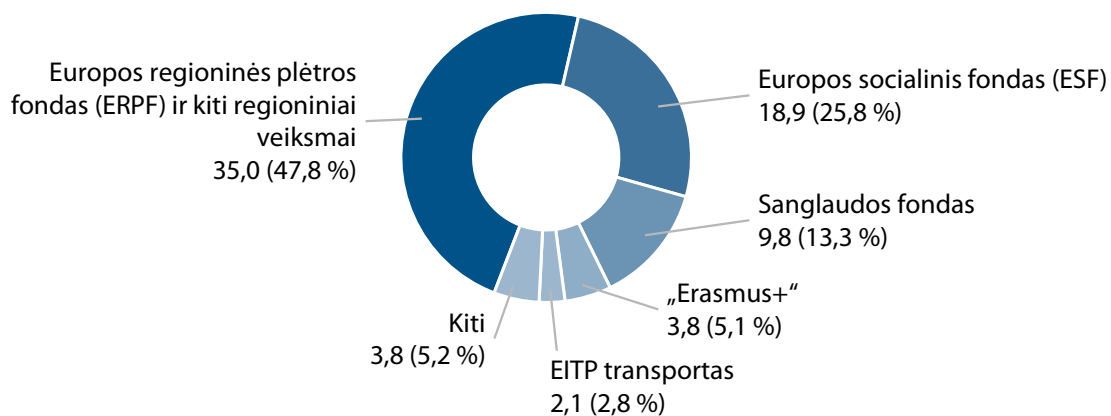
Iš viso: 73,3 milijardo eurų (38,4 % ES biudžeto išlaidų)

Ką auditavome

Išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją yra skirtos skirtingų ES valstybių narių ir regionų vystymosi skirtumams mažinti (2a pakategorė) ir veiksams, kuriais remiamos ir saugomos ES vertybės, kad ES būtų atsparesnė dabartiniams ir būsimiems sunkumams (2b pakategorė).

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Sanglaudos politikos fondai (ERPF, SF ir ESF) sudaro didžiąją šių išlaidų dalį; Komisija ir valstybės narės šiuos fondus valdo bendrai, o galutinė atsakomybė už ES biudžeto vykdymą tenka Komisijai. ES bendrai finansuoja daugiametes veiksmų programas (VP) arba veiksmus, pagal kuriuos finansuojami projektai. Valstybių narių audito institucijos 2014–2020 m. išlaidų, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, kontrolės ir patikinimo sistemoje atlieka svarbų vaidmenį. Komisijoje už ERPF ir SF įgyvendinimą yra atsakingas Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas (REGIO GD), o už ESF – Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas (EMPL GD). ES finansavimas pagal programas, kurioms netaikomas pasidalijamasis valdymas, yra valdomas arba tiesiogiai Komisijos generalinių direktoratų, arba netiesiogiai, padedant organizacijoms partnerėms ar kitoms institucijoms.

Ką nustatėme

Audituojama suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?	Įvertintas labiausiai tikėtinas klaidų lygis
60,2 milijardo eurų	Taip	9,3 % (2022 m. – 6,4 %)

Apskritai, vertiname, kad klaidų lygis išlaidų kategorijoje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ yra reikšmingas.

Jis pagrįstas mūsų atliktu 238 operacijų auditu, kurio metu nustatėme ir kiekybiškai įvertinome 49 klaidas, kurių audito institucijos nebuvo aptikusios arba tinkamai ištaisiusios. Į mūsų įvertinimą taip pat įtraukti audito institucijų, kurios pranešė apie 52 klaidas tose pačiose operacijose, nustatyti faktai. Apskaičiuodami savo įvertį, atsižvelgėme į programų institucijų atliktas pataisas (bendra vertė – 337 milijonai eurų).

Šiais metais mūsų įvertintas klaidų lygis vėl gerokai viršija 2 % reikšmingumo ribą. Pažymime, kad dėl kelių veiksmų valstybių narių administracijoms daromas papildomas spaudimas ir padidėjo rizika jų gebėjimui užtikrinti, kad išlaidos būtų tvarkingos. Šie veiksniai apima didelius papildomus REACT-EU išteklius ir 2014–2020 m. sanglaudos tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigos datą – 2023 m. gruodžio 31 d., kuri pastaruosius kelerius metus sutampa su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) tinkamumo finansuoti laikotarpiu.

Prie mūsų įvertinto klaidų lygio labiausiai prisidėjo netinkami finansuoti projektai.

Projekto, kuris finansuotas nepaisant to, kad jis neatitiko tinkamumo finansuoti reikalavimų, pavyzdys

Privačioji įmonė Čekijoje gavo ERPF finansavimą naujai IT įrangai įsigyti, kad padidintų pardavimus ir konkurencingumą. Kvietime buvo reikalaujama, kad paraiškose būtų pakankamai aprašyti atskiri projekto punktai ir pagrįstas jų ryšys su projekto veikla, o to nepadarius gali būti skiriama pašalinimo sankcija.

Nustatėme, kad įmonė savo projekto paraiškoje nepakankamai aprašė ir pagrindė IT įrangos įsigijimą. Be to, didžioji įrangos dalis nebuvo tiesiogiai susijusi su projekto veikla ir neatitiko projekto *ekonomiškumo* kriterijaus. Taigi vadovaujančioji institucija neturėjo finansuoti projekto paraiškos. Todėl manome, kad projektas yra netinkamas finansuoti.

Be to, apsilankę vietoje nustatėme, kad dalį įsigytos naujos įrangos naudojo ne paramos gavėjas, o jo patrunuojamoji įmonė, kuri nebuvo tinkama finansuoti pagal kvietimą teikti paraiškas, paskelbtą pagal atitinkamą programą. Todėl manome, kad išlaidos, susijusios su patrunuojamosios įmonės naudojama įranga, yra netinkamos finansuoti.

Netinkamos finansuoti išlaidos ir viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai taip pat labai prisidėjo prie mūsų įvertinto klaidų lygio.

Viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimo pavyzdys

Vengrijoje trijų subjektų konsorciumas (paramos gavėjas) gavo *dotaciją*, kad, teiktų nemokamą darbuotojams ir darbdaviams skirtą teisinę pagalbą, susijusią su darbo teise ir kitais teisiniais ir verslo klausimais.

Paramos gavėjas pradėjo pradinę atvirą viešųjų pirkimų procedūrą, nes atitinkama suma viršijo ES ribą. Tačiau nacionalinė viešųjų pirkimų kontrolės įstaiga padarė išvadą, kad dėl konkurso dalyvių elgesio galėjo būti neteisėtai iškraipyta konkurencija, todėl ji pateikė neigiamą nuomonę dėl procedūros. Vėliau paramos gavėjas pradinę sutartį padalijo į kelias mažesnės vertės sutartis. Kiekvienos sutarties suma atskirai buvo mažesnė už ES viešųjų pirkimų direktyvoje nustatytą ribą, todėl sutartys sudarytos pagal tiesioginio skyrimo procedūras, o ne atviro konkurso būdu. Paramos gavėjas vieną iš šių sutarčių sudarė su konkurso dalyviu, kuris, kaip įtariama, dalyvavo pradinio konkurse procedūroje.

Manome, kad su šiomis sutartimis susijusios išlaidos yra netinkamos finansuoti, nes nebuvo taikoma pagal ES viešųjų pirkimų direktyvą tinkama viešųjų pirkimų procedūra.

Audito institucijų darbo vertinimas

Vadovaujančiosios institucijos sudaro pirmąją gynybos liniją. Būtina, kad jos vykdytų veiksmingą kontrolę, siekiant užtikrinti operacijų atitiktį teisei sistemai ir jų *veiksmingumą*. Tačiau per pastaruosius septynerius metus mūsų audito rezultatai rodo, kad šios kontrolės priemonės dar nėra pakankamai veiksmingos. Audito institucijos sudaro antrąją gynybos liniją: jos imties pagrindu tikrina vadovaujančiųjų institucijų Komisijai deklaruotų išlaidų tvarkingumą. Jos turi būti funkciškai nepriklausomos nuo vadovaujančiųjų institucijų.

Vertinome 19 iš 116 audito institucijų darbą 13 valstybių narių ir Jungtinėje Karalystėje. Mūsų imtį sudarė 29 patikinimo dokumentų rinkiniai. Išskyrus keturis atvejus, audito institucijos Komisijai buvo nurodžiusios 2 % arba žemesnį likutinį klaidų lygį. Atsižvelgiant į Komisijos nustatytas klaidas ir į mūsų pačių audito metu nustatytus faktus, iš mūsų su šių metų imtimi susijusio darbo matyti, kad likutinis klaidų lygis 2 % reikšmingumo ribą viršijo 16 iš 29 audituotų patikinimo dokumentų rinkinių atveju.

Nustatėme įvairių rūšių darbo trūkumų visose mūsų audituotose 19 audito institucijų. Panašiai kaip ir 2022 m., šie trūkumai turėjo įtakos daugiau kaip pusei mūsų tikrintų operacijų. Audito institucijos, atlikdamos patikras, galėjo ir turėjo aptikti klaidas, kurias nustatėme šiose operacijose. Dėl to mažėja mastas, kuriuo Komisija gali pasikliauti jų darbo rezultatais.

Nuolatiniai valdymo ir kontrolės sistemų trūkumai

Atsižvelgdami į pačios Komisijos auditų rezultatus ir mūsų rezultatus, susijusius su 49 klaidomis, kurios liko neaptiktos, ir į daugybę audito institucijų darbo trūkumų, darome išvadą, kad tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigoje (2023 m. gruodžio 31 d.) ne visų valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos buvo veiksmingos. Kadangi Komisija, kaip trečioji gynybos linija, savo vertinimus grindžia tik nacionalinio lygmens kontrole, kuri yra tik iš dalies patikima, tai turi įtakos ir Komisijos klaidų lygių patikimumui. Tai rodo, kad tiek Komisijai, tiek valstybėms narėms reikia tobulinti sanglaudos politikos išlaidų patikrų atlikimo būdą.

2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programų užbaigimas

Iki 2023 m. pabaigos, užbaigiant 2007–2013 m. laikotarpį, viena REGIO GD programa ir trys EMPL GD programos liko visiškai neužbaigtos.

Yra neaiškumų, susijusių su 2014–2020 m. programavimo laikotarpio užbaigimu. Sanglaudos išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpis truko nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d., o valstybių narių galutinės išlaidų deklaracijos pateikimo terminas neseniai pratęstas iki 2025 m. vidurio. 2014–2020 m. laikotarpio programų užbaigimas bus grindžiamas tik paskutinių ataskaitinių metų dokumentais ir galutine įgyvendinimo ataskaita. Komisija pranešė, kad 2023 m. buvo užbaigtos dvi 2014–2020 m. VP. Tačiau mes nustatėme, kad abiem atvejais 2024 m. vis dar vyko bendravimas dėl patvirtintų sumų sumokėjimo.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- laiku atsižvelgti į visus valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus, kuriuos nustatėme ir apie kuriuos pranešėme rengdami patikinimo pareiškimą dėl pasibaigusio 2014–2020 m. laikotarpio;
- su audito institucijomis nustatyti, kokios svarbios patirties įgyta, ir ją pasinaudoti 2021–2027 m. laikotarpiu, taip pat pranešti apie reikalingus veiksmus ir atitinkamą geriausią praktiką valstybių narių programų institucijoms;
- nustatyti suderintą viešųjų pirkimų pažeidimų, susijusių su projektais, finansuojamais taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą, pavyzdžiui, EITP ir ERPF lėšomis finansuojamais projektais, vertinimą. Pažeidimai, padaryti pažeidus tas pačias teisinės nuostatas, turėtų būti vertinami vienodai ir jiems turėtų būti taikoma tokia pati pataisos norma;
- užtikrinti, kad valstybės narės nustatytų procesą, pagal kurį būtų sistemingai tikrinama, kaip vykdomi sutartiniai įsipareigojimai, kuriuos prisiėmęs paramos gavėjas įsipareigojo pasiekti veiklos rezultatų rodiklius, susijusius su veiksmis, vykdomais įgyvendinus projektą;
- parengti išsamias užbaigimo procedūras, atsižvelgiant į mūsų metinėse ataskaitose nustatytą riziką: nustatyti užbaigimo stebėsenos sistemą, kad būtų galima atsekti visų 2014–2020 m. VP būklę, per metus faktiškai užbaigtų programų sumas ir bendras sumas, vis dar nepanaudotas sumas ir dar neužbaigtus veiksmus, ir atskleisti šią informaciją MVA. Ši informacija apie 2014–2020 m. programų užbaigimą taip pat turėtų apimti įsipareigojimų dėl nepanaudotų lėšų panaikinimą Komisijos finansinėse ataskaitose.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES išlaidų auditą srityje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 6 skyriuje.*

Gamtos ištekliai

Iš viso: 59,5 milijardo eurų (31,1 % ES biudžeto išlaidų)

Ką auditavome

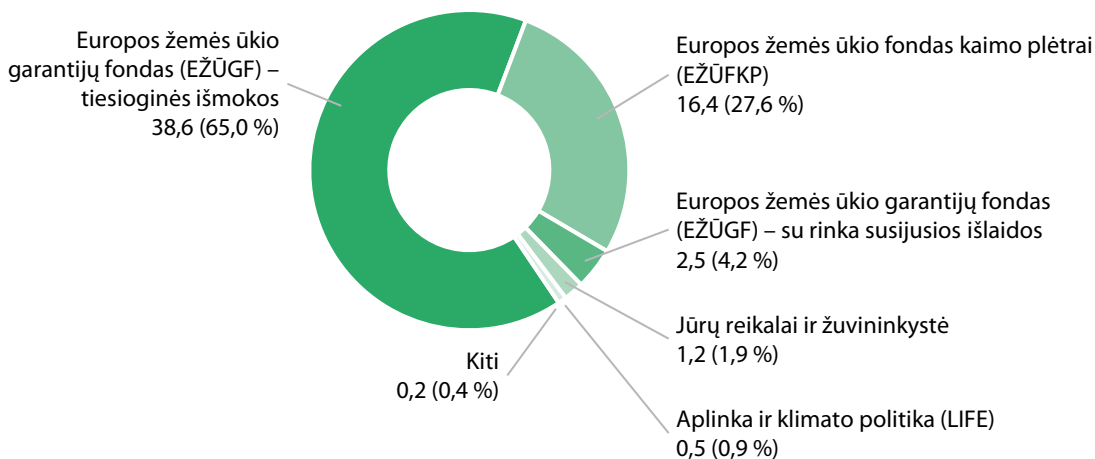
Ši išlaidų sritis apima bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP), bendrą žuvininkystės politiką ir dalį ES išlaidų, susijusių su aplinka ir klimato politika.

Žemės ūkiui ir kaimo plėtrai tenka 97 % „Gamtos išteklių ir aplinkos“ srities ES išlaidų. Šios lėšos panaudojamos įgyvendinant BŽŪP, kurios trys bendrieji tikslai yra:

- perspektyvi maisto gamyba, daugiausia dėmesio skiriant pajamoms iš žemės ūkio, žemės ūkio našumui ir kainų stabilumui;
- tvarus gamtos išteklių valdymas ir kovos su klimato kaita veiksmai, daugiausia dėmesio skiriant išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui, biologinei įvairovei, dirvožemiui ir vandeniui;
- darnus teritorinis vystymasis.

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Nors Komisijai (Žemės ūkio ir kaimo plėtros (AGRI) GD) tenka galutinė atsakomybė už BŽŪP, ji BŽŪP valdymu dalijasi su valstybių narių mokėjimo agentūromis. Nuo 2015 m. nepriklausomos valstybių narių tvirtinančiosios įstaigos teikia metines nuomones dėl mokėjimo agentūrų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo.

Ši DFP išlaidų kategorija taip pat apima ES išlaidas, skirtas jūrų ir žuvininkystės politikai, finansuojamai iš Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF), už kurį atsakingas Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas (MARE GD), ir išlaidas pagal Aplinkos ir klimato politikos programą LIFE, už kurią atsakingas Aplinkos generalinis direktoratas (ENV GD), Klimato politikos generalinis direktoratas (CLIMA GD) ir Energetikos generalinis direktoratas (ENER GD).

Ką nustatėme

Audituojama suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?	Įvertintas labiausiai tikėtinas klaidų lygis
58,6 milijardo eurų	Taip	2,2 % (2022 m. – 2,2 %)

Apskritai, vertiname, kad klaidų lygis DFP 3 išlaidų kategorijoje yra reikšmingas.

Iš 218 mūsų tikrintų operacijų 56-iose (26 %) buvo klaidų. Remdamiesi 37 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, nustatėme, kad DFP 3 išlaidų kategorijos klaidų lygis yra 2,2 %.

Iš mūsų rezultatų matyti, kad klaidų lygis nebuvo reikšmingas tiesioginių išmokų srityje, kuriai tenka 66 % išlaidų pagal šią DFP išlaidų kategoriją, tačiau, apskritai paėmus, jis vis dar buvo reikšmingas kitose išlaidų srityse (kaimo plėtros, rinkos priemonių, jūrų, žuvininkystės, aplinkos ir klimato politikos), kurioms tenka 34 % išlaidų.

Kaimo plėtros operacijoms teko daugiausia mūsų nustatytų kiekybiškai įvertinamų klaidų (16). 15 kiekybiškai įvertinamų klaidų nustatėme tiesioginėse išmokose, tris klaidas – rinkos priemonėse ir tris – su BŽŪP nesusijusiose išlaidose. Pagrindinis įvertinto klaidų lygio šaltinis buvo netinkami finansuoti paramos gavėjai, veikla, projektai ar išlaidos.

Valstybių narių institucijos ir Komisija taikė taisomąsias priemones, kurios turėjo tiesioginį poveikį 39 į mūsų imtį įtrauktoms operacijoms. Šios priemonės buvo svarbios mūsų skaičiavimams, nes jos padėjo mūsų įvertintą su šiuo skyriumi susijusį klaidų lygį sumažinti 0,5 procentinio punkto. Dėl 30 kiekybiškai įvertinamų klaidų valstybių narių institucijos ir Komisija turėjo pakankamai informacijos, kad užkirstų kelią klaidoms arba jas aptiktų ir ištaisytų prieš patvirtindamos išlaidas. Jei valstybių narių institucijos ir Komisija būtų tinkamai pasinaudojusios visa turima informacija, su šiuo skyriumi susijęs įvertintas klaidų lygis būtų buvęs 1,0 procentinio punkto žemesnis.

Tiesioginės išmokos

88 testuotose tiesioginių išmokų operacijose nustatėme 15 kiekybiškai įvertinamų klaidų; aštuonios jų atsirado dėl to, kad ūkininkai nurodė per didelį tinkamą finansuoti žemės ūkio paskirties žemės plotą, arba dėl to, kad buvo neteisingai apskaičiuotos išmokos. Vienu atveju paramos gavėjas apėjo didžiausios leistinos gauti paramos sumos viršutinę ribą įsteigdamas kelias įmones, kad galėtų pateikti keletą paraiškų ES paramai gauti.

Pavyzdys, kai per didelis plotas deklaruotas kaip atitinkantis tinkamumo finansuoti reikalavimus

Lietuvoje paramos gavėjas savo valdoje turėjo 15,02 ha tinkamumo finansuoti reikalavimus atitinkantį plotą. Per apsilankymą vietoje patvirtinome nustatytą plotą, išskyrus vieno sklypo plotą, kuriame paramos gavėjas nebuvo įvykęs minimalių reikalavimų, nes dalis jo buvo užžėlusi nepageidaujama augalija. Atlikus matavimus nustatytas 1,64 ha mažesnis reikalavimus atitinkantis sklypo plotas, taigi kiekybiškai įvertinama klaida yra didesnė nei 10 % bendro valdos ploto. Aeronuotraukoje matyti užžėlęs sklypo plotas, kurį nustatėme per apsilankymą vietoje.

Kaimo plėtra, rinkos priemonės ir kitos išmokos

Tikrinome:

- 59 kaimo plėtos išmokas, pagrįstas ūkininkų deklaruotu plotu arba gyvulių skaičiumi, įskaitant išmokas už konkrečių agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų vykdymą, kompensacines išmokas už ekologinį ūkininkavimą, išmokas ūkininkams vietovėse, kuriose esama gamtinių kliūčių, ir kompensacijas už ūkininkavimą „Natura 2000“ saugomose teritorijose. 19-oje iš jų buvo klaidų: 13 klaidų buvo kiekybiškai įvertinamos klaidos, iš kurių aštuonios buvo susijusios su tuo, kad tinkamumo reikalavimus atitinkantys žemės plotai deklaracijose buvo nepagrįstai padidinti;

- 49 kaimo plėtros išmokas, skirtas investiciniams projektams, pavyzdžiui, investicijoms į materialųjį turtą, jaunųjų ūkininkų veiklos pradžios paramai ir rizikos valdymui (draudimui). Kiekybiškai įvertinome trijų mokėjimų klaidas, atsiradusias dėl to, kad paramos gavėjai deklaravo tinkamumo finansuoti sąlygų neatitinkančias išlaidas arba veiklą;
- 14 rinkos priemonių operacijų ir nustatėme tris atvejus, kai mokėjimo agentūros atlygino netinkamas finansuoti išlaidas;
- aštuonias operacijas jūrų, žuvininkystės, aplinkos ir klimato politikos veiksmų srityse ir nustatėme tris kiekybiškai įvertinamas klaidas tiesioginio valdymo operacijose pagal Aplinkos ir klimato politikos programą LIFE.

Paramos ekologiniam alyvuogių ūkiui pavyzdys

Ispanijoje smulkus alyvuogių augintojas prašė paramos pagal 11 kaimo plėtros priemonę ekologiniam ūkininkavimui. Ši parama jam leido išsaugoti alyvmedžių giraites su labai senais alyvmedžiais ir auginti alyvuoges be trąšų ar pesticidų stačiuose šlaituose, kur nebuvo įmanoma mechanizuoti alyvuogių derliaus nuėmimo. Audito metu patvirtinome, kad paramos gavėjas laikėsi tinkamumo finansuoti sąlygų. Nuotraukoje pavaizduota viena iš alyvmedžių giraičių.

Surinkta informacija apie naujas BŽŪP veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemas

Įvestos metinės veiklos rezultatų ataskaitos (MVA) yra pagrindinis pagal 2023–2027 m. BŽŪP taikomo naujojo veiklos rezultatais grindžiamo įgyvendinimo modelio elementas. Kad būtų galima gauti ES paramą, mokėjimo agentūrų pagal jų BŽŪP strateginius planus deklaruotos išlaidos turi atitikti atitinkamus nurodytus išdirbius. Komisija tikrina deklaruotų išlaidų ir išdirbių atitiktį. Tikrinome Bulgarijos, Kroatijos ir Graikijos mokėjimo agentūrų padarytą pažangą, susijusią su metinių veiklos rezultatų ataskaitų teikimu, ir metodus, kuriuos jos taiko įgyvendindamos savo MVA sistemas.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Atsižvelgdamas į tvirtinančiųjų įstaigų darbą ir savo auditus, AGRI GD apskaičiavo, kad įvertinta su rizika mokėjimo metu susijusi suma yra 1 064 milijonai eurų, t. y. apie 1,9 % visų 2023 m. BŽŪP išlaidų. AGRI GD apskaičiavo, kad rizika mokėjimo metu (pakoreguotas klaidų lygis) tiesioginių išmokų srityje yra apie 1,5 %, kaimo plėtros srityje – 2,8 %, o rinkos priemonių srityje – 2,3 %.

Taip pat atlikome ribotą ENV GD metinėje veiklos ataskaitoje teikiamos informacijos apie tvarkingumą peržiūrą. Nustatėme, kad AGRI GD ir ENV GD rizikos mokėjimo metu ir rizikos užbaigimo metu apskaičiavimo metodika atitinka Komisijos gaires.

Komisijos MVVA pateiktas „Gamtos išteklių“ srities rizikos mokėjimo metu įvertis yra 1,9 %.

Ką rekomenduojame

Atsižvelgdami į valstybių narių atsakomybę tikslingai skirti pajamų paramą tiems, kuriems jos labiausiai reikia, rekomenduojame Komisijai patikrinti valstybių narių priemonių, kuriomis ribojamos tiesioginės išmokos stambiams ūkiams, veiksmingumą.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES išlaidų auditą srityje „Gamtos išteklių“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 7 skyriuje.*

Migracija ir sienų valdymas. Saugumas ir gynyba

Iš viso: 4,1 milijardo eurų (2,1 % ES biudžeto išlaidų)

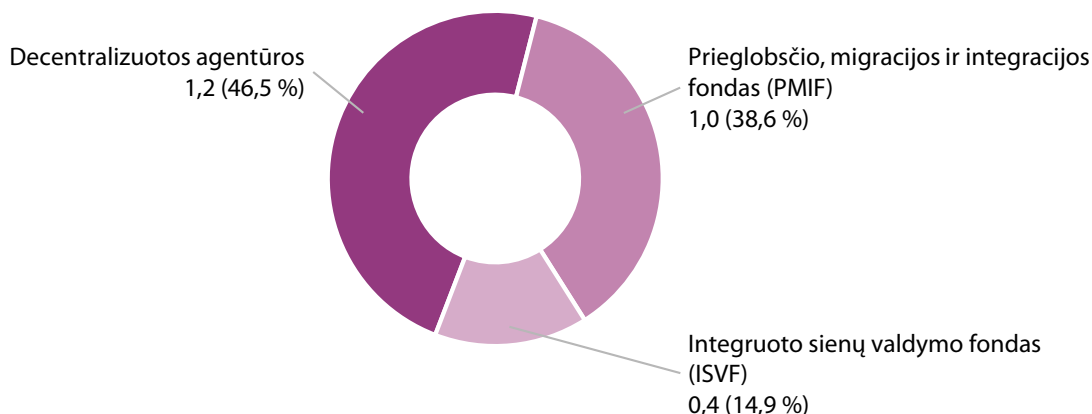
Ką auditavome

Atsižvelgdama į pastaraisiais metais didėjančią migracijos ir sienų valdymo svarbą, 2021–2027 m. daugiamečioje finansinėje programoje Europos Sąjunga nustatė būtent šioms politikos sritims skirtą 4 išlaidų kategoriją.

2023 m. didelė šios išlaidų kategorijos išlaidų dalis vis dar buvo susijusi su įgyvendinamais projektais ir schemomis, kurie nebuvo užbaigti pagal 2014–2020 m. DFP.

Migracija ir sienų valdymas: 2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

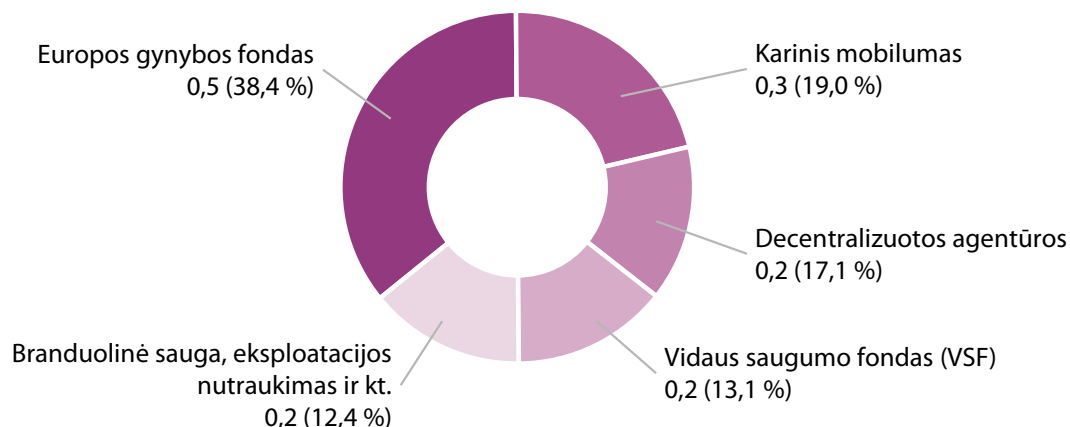
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Taigi didžioji išlaidų dalis susijusi su 2014–2020 m. *Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo* (PMIF) veiklos nutraukimu ir finansavimo pagal *Vidaus saugumo fondo* sienų ir vizų priemonę (VSF sienų ir vizų priemonė) užbaigimu. Šie 2014–2020 m. fondai 2021–2027 m. DFP buvo atitinkamai pakeisti nauju PMIF ir *Integruoto sienų valdymo fondo sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemone* (SVVP).

Kita svarbi 4 išlaidų kategorijos išlaidų sritis – *decentralizuotų agentūrų* (Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (Frontex), Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros (EUAA) ir Europos Sąjungos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūros (eu-LISA)), finansavimas.

Saugumas ir gynyba: 2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

2021–2027 m. DFP 5 išlaidų kategorija yra skirta saugumui ir gynybai. Saugumo komponentas apima finansavimą iš 2021–2027 m. Vidaus saugumo fondo (VSF) ir užbaigiamus 2014–2020 m. Vidaus saugumo fondo policijos priemonės (VSF policija) lėšomis finansuojamus projektus ir schemas – 2023 m. tai sudarė didelę šios srities išlaidų dalį. Šis komponentas taip pat apima branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo Bulgarijoje, Lietuvoje ir Slovakijoje finansavimą ir finansavimą ES decentralizuotoms saugumo srities agentūroms ([Europos Sąjungos narkotikų agentūrai](#) (EUDA), [Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūrai](#) (Europolui) ir [Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūrai](#) (CEPOL)). Gynybos komponentą sudaro Europos gynybos fondas, kurio lėšomis remiami bendradarbiavimu grindžiami gynybos projektai visuose mokslinių tyrimų ir plėtros etapuose. Pagal šį komponentą taip pat remiamas karinis mobilumas: tam numatytas specialus Europos infrastruktūros tinklų priemonės biudžetas, iš kurio parama teikiama transeuropinio transporto tinklo atkarpų pritaikymui dvejopam civiliniam ir kariniam naudojimui.

Didžiosios dalies 2014–2020 m. laikotarpio PMIF ir VSF ir didžiosios dalies 2021–2027 m. laikotarpio PMIF, SVVP ir VSF finansavimo valdymą dalijasi valstybės narės (arba Šengeno asocijuotosios šalys) ir Komisijos Migracijos ir vidaus reikalų generalinis direktoratas (HOME GD). Pagal šią tvarką valstybės narės įgyvendina Komisijos patvirtintas daugiametes nacionalines programas.

Ką nustatėme

Operacijų tvarkingumas

Iš 23 mūsų tikrintų operacijų septyniose buvo klaidų. Kiekybiškai įvertinome keturias klaidas, kurios turėjo finansinį poveikį iš ES biudžeto mokamoms sumoms. Šios klaidos susijusios su netinkamomis finansuoti išlaidomis, patvirtinamųjų dokumentų nebuvimu ir viešųjų pirkimų problemomis.

Septyniose operacijose taip pat nustatėme dešimt neatitikties teisinėms ir finansinėms nuostatomis atvejų (tačiau jie neturi tiesioginio finansinio poveikio ES biudžetui). Jie buvo susiję, pavyzdžiui, su dotacijų skyrimo procedūrų trūkumais, viešųjų pirkimų problemomis ir neatitiktimi techniniams tinkamumo finansuoti parametrams.

Taip pat nustatėme tris operacijas, kurios, nors jose ir nebuvo tvarkingumo klaidų, neatitiko patikimo finansų valdymo principų. Jos buvo susijusios su viešųjų įstaigų pridėtinės vertės mokesčio grąžinimo trūkumais ir su tuo, kad nėra objektyvaus pagrindo taikyti papildomas darbo užmokesčio išmokas.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Vertinome, kaip HOME GD nustatė 2021–2027 m. DFP temines priemones ir perskaičiavo asignavimus ir svertinius koeficientus, pagal kuriuos lėšos paskirstomos valstybių narių pagal PMIF, SVVP ir VSF įgyvendinamoms nacionalinėms programoms. Patvirtinome, kad HOME GD teminių priemonių sukūrimas ir paskirstymo metodikų įgyvendinimas atitiko atitinkamų reglamentų reikalavimus.

Taip pat vertinome HOME GD teikiamą paramą ir gaires valstybių narių institucijoms valdant perėjimą nuo PMIF, SVVP ir VSF prie naujojo BNR 2021–2027 m. DFP laikotarpiu. Tuo metu, kai atlikome auditą, savo valdymo ir kontrolės sistemų aprašymą buvo parengusios penkios atrinktos valstybės narės (Vokietija ir Prancūzija dėl PMIF, Vengrija ir Lenkija dėl SVVP, Latvija dėl VSF), o dauguma valstybių narių teberengia savo audito strategijas (viena jau buvo parengusi). Penkios mūsų aplankytos valstybės narės savo pirmąsias PMIF, SVVP ir VSF metines finansines ataskaitas Komisijai ketino pateikti ne anksčiau kaip 2024 m. Apskritai, penkių audito institucijų vertinimu, HOME GD valstybėms narėms suteikta parama buvo pakankama. Jos padarė deramą pažangą rengdamosi įgyvendinti 2021–2027 m. PMIF, SVVP ir VSF.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Peržiūrėjome HOME GD 2023 finansinių metų MVA. Mūsų analizėje daugiausia dėmesio skirta tam, ar HOME GD savo MVA tvarkingumo informaciją pateikė pagal Komisijos nurodymus ir ar ta informacija atitiko tai, ką mes nustatėme atlikdami auditą. Neradome informacijos, kuri galėtų prieštarauti mūsų nustatytiems faktams.

Peržiūrėjome HOME GD parengtus rizikos mokėjimo metu ir rizikos užbaigimo metu įverčius. Nustatėme, kad jie buvo apskaičiuoti ir nurodyti MVVA pagal vidaus metodiką.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- teikti valstybėms narėms tolesnes gaires dėl taikytinų taisyklių;
- prieš skiriant dotacijas patikrinti techninius projektų aspektus.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES išlaidų auditą srityje „Migracija ir sienų valdymas. Saugumas ir gynyba“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 8 skyriuje.*

Kaimyninės šalys ir pasaulis

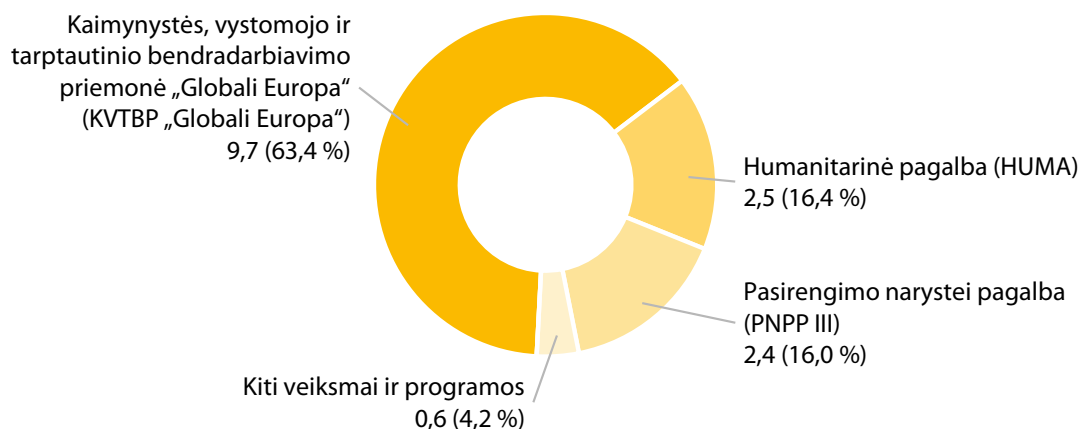
Iš viso: 15,2 milijardo eurų (7,9 % ES biudžeto išlaidų)

Ką auditavome

Išlaidų sritį sudaro kelios finansavimo priemonės, visų pirma naujoji Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“) ir Pasirengimo narystei paramos priemonė. Ji taip pat apima humanitarinės pagalbos biudžetą.

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Bendrasis KVTBP „Globali Europa“ tikslas – visame pasaulyje puoselėti ir propaguoti ES vertybes, principus ir pagrindinius interesus, taip pat padėti skatinti daugiašališkumą ir tvirtesnę partnerystę su ES nepriklausančiomis šalimis. Palyginti su 2014–2020 m. DFP, matyti du pagrindiniai pokyčiai, susiję su tuo, kaip ES finansuoja išorės veiksmus (užsienio politiką):

- bendradarbiavimas su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalimis partnerėmis, kuris anksčiau buvo finansuotas iš Europos plėtros fondų, dabar įtrauktas į ES bendrąjį biudžetą;
- toks bendradarbiavimas ir ES kaimynystės politika dabar finansuojami pagal tą pačią KVTBP „Globali Europa“ priemonę, kartu išsaugant abiejų rūšių paramos ypatumus.

Bendrasis Pasirengimo narystei paramos priemonės tikslas – padėti paramą gaunančioms šalims priimti ir įgyvendinti reformas, kurių reikia, kad jos atitiktų ES vertybes rengiantis narystei, taip prisidedant prie jų stabilumo, saugumo ir gerovės. ES taip pat teikia poreikiais grindžiamą humanitarinę pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo žmogaus sukeltų ir gaivalinių nelaimių, ypatingą dėmesį skirdama pažeidžiamiausiems asmenims.

Pagrindiniai už ES išorės veiksmų vykdymą atsakingi generaliniai direktoratai ir tarnybos yra Kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas (NEAR GD), Tarptautinės partnerystės generalinis direktoratas (INTPA GD), Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų generalinis direktoratas (ECHO GD) ir Užsienio politikos priemonių tarnyba (FPI).

2023 m. išlaidų kategorijos „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ mokėjimai sudarė 15,2 milijardo eurų (išankstinis finansavimas, tarpiniai ir galutiniai mokėjimai); ši suma buvo išmokėta taikant kelias priemones ir įgyvendinimo metodus. Tarp jų – darbų, tiekimo ir paslaugų sutartys, dotacijos, specialiosios paskolos, paskolų garantijos ir finansinė pagalba, parama biudžetui ir kitos tikslinės paramos biudžetui formos ES nepriklausančiose šalyse.

Ką nustatėme

Nepaisant riboto imties dydžio, mūsų audito rezultatai rodo, kad klaidų rizika šioje DFP išlaidų kategorijoje yra didelė. Iš 72 mūsų tikrintų operacijų 37-iose (51,4 %) buvo klaidų. Kiekybiškai įvertinome 31 klaidą, kuri turėjo finansinį poveikį iš ES biudžeto mokamoms sumoms. Šios klaidos yra susijusios su reikalavimų neatitinkančiais paramos gavėjais, netinkamomis finansuoti išlaidomis, nepatirtomis išlaidomis ir viešaisiais pirkimais.

Pavyzdys. Biudžeto vykdymas patikėtas reikalavimų neatitinkančiam paramos gavėjui

Auditavome 3,5 milijono eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal įgaliojimo susitarimą su pagal ramsčius įvertintu įgyvendinančiuoju partneriu. Pasirašytu susitarimu įgyvendinantis partneris viso įgyvendinimo įgaliojimus perdelegavo privačiai įmonei, įregistruotai pagal ES valstybės narės nacionalinę teisę. Ši įmonė negalėjo įrodyti, kad jai patikėta teikti viešąsias paslaugas, taigi ir tinkamumo būti įvertintai pagal ramsčius ir Komisijos vardu valdyti ES lėšas.

Tačiau nei Komisija, nei įgyvendinantis partneris neprašė paaiškinti, ar įmonė valstybėje narėje atitinka reikalavimus, visų pirma dėl to, ar galima laikyti, kad jai pavesta teikti viešąsias paslaugas. Prieš pasirašant įgaliojimų perdelegavimo sutartį taip pat nebuvo reikalaujama, kad būtų atliktas reikalaujamas įmonės *ex ante* vertinimas.

Taigi, įgyvendinantis partneris audituoto įgaliojimo susitarimo įgyvendinimą perdelegavo reikalavimų neatitinkančiam subjektui, todėl susijęs mokėjimas tapo netinkamas finansuoti.

Taip pat nustatėme 19 neatitikties teisinėms ir finansinėms nuostatoms atvejų (tačiau jie neturi tiesioginio finansinio poveikio ES biudžetui). Jie buvo susiję, pavyzdžiui, su viešaisiais pirkimais, neiškiu išlaidų paskirstymu, matomumo taisyklių nesilaikymu ir nepakankamais įrodymais.

Operacijų, susijusių su netiesioginio valdymo būdu įgyvendinamomis sutartimis, sudarytomis su pagal ramsčius vertinamomis organizacijomis (tarptautinėmis organizacijomis, tarptautinėmis finansų įstaigomis ir valstybės agentūromis), atveju Komisija išlaidas tvirtino remdamasi finansine ataskaita ir valdymo pareiškimu. Vis dėlto nustatėme klaidų pagal ramsčius vertinamų organizacijų vykdomose operacijose: matyti, kad organizacijų finansinėse ataskaitose yra klaidų ir kad apie šias klaidas nepranešama jų valdymo pareiškimuose.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Apsilankėme penkiose ES delegacijose (Albanijoje, Armėnijoje, Kambodžoje, Gruzijoje ir Indijoje) ir nustatėme tam tikrų trūkumų, susijusių su jų vidaus kontrolės sistemų elementais, pavyzdžiui, numatytas nepakankamas stebėsenos vizitų biudžetas ir vėluojama įgyvendinti derinimo sutartis.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Peržiūrėjome FPI 2023 finansinių metų MVA. Daugiausia dėmesio skyrėme tam, ar FPI savo MVA tvarkingumo informaciją pateikė pagal Komisijos nurodymus ir nuosekliai taikė būsimų pataisų ir susigrąžinimų vertinimo metodiką.

Iš visų 2023 m. patvirtintų (865 milijonų eurų) išlaidų FPI įvertino, kad bendra su rizika susijusi suma mokėjimo metu sudarė 7,2 milijono eurų (0,83 %). Ji įvertino, kad vėlesniais metais po jos patikrų atliktų taisymų vertė sudarė 0,9 milijono eurų (0,1 % visos su rizika susijusios sumos). Todėl FPI vadovas deklaravo, kad tarnybos finansinės rizikos pozicija nesiekė 2 % reikšmingumo ribos.

Atlikę 2023 m. FPI metinės veiklos ataskaitos peržiūrą ir 2023 m. mokėjimų, už kuriuos yra atsakinga FPI, patikras, nenustatėme jokių klaidų ar trūkumų.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- imtis priemonių siekiant patobulinti ES delegacijų kontrolės sistemas, skirtas išankstiniam finansavimui patvirtinti;
- paramos gavėjams teikti gaires dėl pasidalijamų išlaidų paskirstymo;
- užtikrinti matomumo taisyklių laikymąsi;
- užtikrinti, kad ES delegacijos surengtų pakankamai stebėsenos vizitų vietoje;
- sustiprinti derinimo operacijų stebėsenos ir valdymo mechanizmus.

Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES išlaidų auditą srityje „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 9 skyriuje.

Europos viešasis administravimas

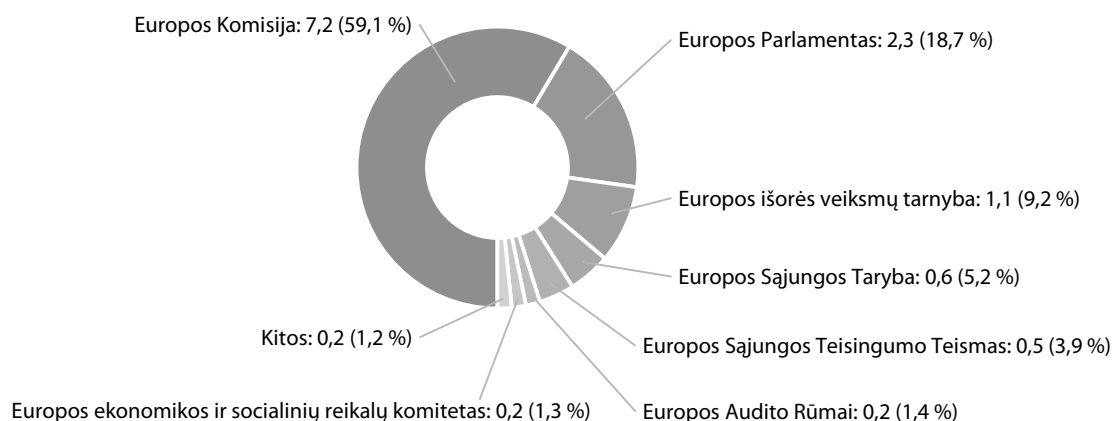
Iš viso: 12,3 milijardo eurų (6,4 % ES biudžeto išlaidų)

Ką auditavome

Mūsų auditas apėmė ES institucijų ir įstaigų administracines išlaidas.

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

2023 m. institucijų ir įstaigų administracinės išlaidos iš viso sudarė 12,3 milijardo eurų. Ši suma apėmė išlaidas atlyginimams ir pensijoms (apie 70 % visos sumos), pastatams, įrangai, energijai, komunikacijai ir informacinėms technologijoms.

Mūsų pačių išlaidas ir finansinės būklės ataskaitas tikrina išorės auditorius. Parengtą audito nuomonę ir ataskaitą kiekvienais metais skelbiame *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir savo interneto svetainėje.

Ką nustatėme

Audituojama suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?
12,3 milijardo eurų	Ne. 2022 ir 2023 m. reikšmingo klaidų lygio nebuvo.

Tikrinome 70 operacijų, apimančių visas ES institucijas ir įstaigas. Kaip ir ankstesniais metais, mūsų vertinimu, klaidų lygis yra žemiau reikšmingumo ribos.

Nenustatėme jokių reikšmingų trūkumų, susijusių su Europos Sąjungos Teisingumo Teismu, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Europos ombudsmeno tarnyba. Mūsų išorės auditorius nenurodė jokių konkrečių trūkumų.

Europos Parlamentas

2023 m. patikrinome 16 Parlamento operacijų, įskaitant Parlamento frakcijų išlaidas. Kaip pranešėme 2022 m., frakcijų asignavimų valdymo vidaus taisyklės neatitiko Finansinio reglamento. Pagal šias taisykles, didelės vertės sutartims taikomos viešųjų pirkimų derybų procedūros, o ne atviros arba ribotos viešųjų pirkimų procedūros, šitaip apribojant konkurenciją. Nustatėme du atvejus, kai frakcijos skyrė tokias didelės vertės sutartis. Be to, nustatėme dar du atvejus, kai frakcijos nevisapusiškai laikėsi Parlamento vidaus taisyklių, nes jos ne visada siekė gauti pakankamą pasiūlymų skaičių. Taip pat nustatėme kitų viešųjų pirkimų procedūrų nesilaikymo atvejų.

Europos Sąjungos Taryba

Keturiuose mūsų tikrintuose mokėjimuose kiekybiškai įvertinamų klaidų nenustatėme. Vienu atveju manome, kad Taryba nepateikė aiškaus paaiškinimo dėl pastato priežiūros sutarties 10 metų trukmės.

Europos Komisija

Nustatėme dvi kiekybiškai įvertinamas klaidas 26 mūsų tikrintuose Komisijos mokėjimuose: viena susijusi su darbo užmokesčio apskaičiavimu, kita – su statybos sutartimi.

Europos išorės veiksmų tarnyba

Trylikoje mūsų tikrintų mokėjimų nustatėme vieną kiekybiškai įvertinamą klaidą, susijusią su tuo, kad ES delegacijos nuomos sutartis pasirašyta neįvykdžius tinkamos viešųjų pirkimų procedūros.

Regionų komitetas

Vienoje iš dviejų mūsų tikrintų operacijų nustatėme, kad Komitetas nepateikė aiškaus paaiškinimo dėl pastato priežiūros sutarties 10 metų trukmės.

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

Patikrinę darbo užmokesčio mokėjimą, nustatėme, kad su teisėmis į išmokas šeimai ir vaikui susijusios deklaracijos buvo gaunamos ir tikrinamos pavėluotai.

2023 m. tikrinome Europos Parlamento priežiūros ir kontrolės sistemas, daugiausia dėmesio skirdami keturiems pagal išlaidas didžiausiems generaliniams direktoratams, kuriuose išlaidų *ex ante* ir *ex post* kontrolė atliekama pagal skirtingus modelius. Europos Parlamentas ėmėsi iniciatyvų užkirsti kelią sukčiavimui ir jam nustatyti, tačiau neturėjo visos institucijos masto kovos su sukčiavimu strategijos, kad galėtų koordinuoti veiksmus visoje organizacijoje.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Europos Parlamentui remtis esamais kovos su sukčiavimu veiksmais ir parengti visos institucijos masto kovos su sukčiavimu strategiją.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą ES išlaidų auditą srityje „Europos viešasis administravimas“ pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 10 skyriuje.*

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

Iš viso: 53,5 milijardo eurų

Ką auditavome

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP) remiamos valstybių narių reformos ir investicijos nuo 2020 m. vasario mėn. („REPowerEU“ atveju – nuo 2022 m. vasario 1 d.) iki 2026 m. Iš pradžių EGADP lėšas sudarė 723 milijardai eurų kaip negrąžintinos dotacijos (338 milijardai eurų) ir paskolos (385 milijardai eurų). Iki 2023 m. pabaigos įsipareigota skirti 648 milijardus eurų, iš kurių 356,8 milijardo eurų dotacijomis ir 290,9 milijardo eurų paskolomis. Kadangi prašymus dėl paskolų buvo galima teikti iki 2023 m. rugpjūčio mėn., paskolos sutarčių dėl 94,5 milijardo eurų sumos jau nebegalima sudaryti. Pagrindinis EGADP tikslas – sušvelninti ekonominius ir socialinius COVID-19 pandemijos padarinius, kartu didinant valstybių narių ekonomikos atsparumą ir užtikrinant geresnį pasirėngimą būsimiems iššūkiams, be kita ko, spartinant jų žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Komisija EGADP įgyvendina taikydama tiesioginį valdymą, o tai reiškia, kad Komisija tiesiogiai atsako už jos įgyvendinimą. Mokėjimai pagal EGADP priklauso nuo to, ar valstybės narės patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendimų, kuriais patvirtinami jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai, prieduose nustatytas tarpines ir siektinas reikšmes. Be to, reikalaujama, kad anksčiau patenkinamai pasiektos siektinos ar tarpinės reikšmės nebūtų atšauktos ir kad nebūtų pažeistas dvigubo finansavimo principas. Reglamente nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos apima tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymąsi, reikšmingos žalos nedarymo principą ir užtikrinimą, kad šiuo finansavimu nebūtų pakeistos periodinės nacionalinės biudžeto išlaidos.

Valstybės narės gali prašyti išmokų iki dviejų kartų per metus, jei jos pateikia pakankamai įrodymų, kad susijusios tarpinės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos. Kartu su mokėjimo prašymu jos taip pat turi pateikti auditų santrauką ir valdymo pareiškimą dėl pateiktos informacijos. Komisija naudoja kontrolės sistemas, kad atliktų valstybių narių mokėjimo prašymų preliminarinius vertinimus (*ex ante* patikras) ir *ex post* auditus valstybėse narėse, kurie atliekami po to, kai įvykdomas mokėjimas.

Iki 2023 m. pabaigos Komisija atliko 37 dotacijų mokėjimus (vieną – 2021 m., 13 – 2022 m. ir 23 – 2023 m.), kurių bendra vertė siekė 141,6 milijardo eurų. Nėra informacijos apie tai, kiek iš viso valstybės narės sumokėjo galutiniams gavėjams.

Mūsų 2023 m. audito populiacija iš viso sudarė 53,5 milijardo eurų ir apėmė visus 23 dotacijų mokėjimus, kurių suma siekė 46,3 milijardo eurų, ir susijusio 7,2 milijardo eurų išankstinio finansavimo patvirtinimą. Mūsų auditas neapėmė EGADP paskolų komponento. Patikrinome 325 tarpines ir 127 siektinas reikšmes, įskaitant Komisijos preliminarinius vertinimus, siekdami įvertinti, ar jos atitinka mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygas. 30 siektinų reikšmių patikrinome vietoje, šešiose valstybėse narėse. Taip pat įvertinome Komisijos *ex post* auditus.

Ką nustatėme

Audituojama suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?
53,5 milijardo eurų	2023 m. bendras mūsų nustatytų faktų poveikis yra reikšmingas, bet nepaplitęs.

Bendri mūsų atlikto audito įrodymai rodo, kad siekiant 16 iš 452 mūsų tikrintų tarpinių ir siektinų reikšmių nesilaikyta mokėjimo arba tinkamumo finansuoti sąlygų. Tai susiję su septyniais mokėjimais septyniose valstybėse narėse. Atsižvelgdami į EGADP išlaidų modelio pobūdį ir į tai, kad taikant Komisijos mokėjimų sustabdymo metodiką reikia priimti daug sprendimų, kurie gali būti aiškinami skirtingai, nepateikiame klaidų lygio, palyginamo su kitų ES išlaidų sričių klaidų lygiu.

Atsižvelgdami į šį ribotumą, manome, kad minimalus šių nustatytų faktų finansinis poveikis viršija mūsų nustatytą reikšmingumo ribą. Šie nustatyti faktai buvo susiję su nepatenkinamai pasiektomis tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis, prieš tinkamumo finansuoti laikotarpį pradėtomis taikyti priemonėmis ir periodinių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimu.

Tarpinės reikšmės, kuri nebuvo patenkinamai pasiekta, pavyzdys

Italijos M1C1–9 siektina reikšmė „T1. Parama saugumo struktūrų modernizavimui“

Italijos siektinos reikšmės aprašymas TJS:

„Užbaigtos ne mažiau kaip penkios stiprinamosios intervencinės priemonės, kuriomis modernizuojamos saugumo struktūros Nacionaliniame kibernetinio saugumo perimetro (PSNC) ir tinklų ir informacinių sistemų (TIS) sektoriuose. [...]“

Valstybė narė pateikė septynias ataskaitas, kad įrodytų saugumo struktūrų modernizavimą stiprinamosiomis intervencinėmis priemonėmis. Šiose ataskaitose buvo pateikta padėties kibernetinėje erdvėje analizė, taip pat rizikos ir poveikio analizė, o TIS 2 direktyvoje šie veiksmai laikomi tik vienu iš dešimties elementų, būtinų tinklų ir informacinių sistemų saugumui kylančiai rizikai valdyti.

Komisija nusprendė, kad stiprinamosios intervencinės priemonės šiose septyniose ataskaitose buvo įrodytos.

Laikėmės nuomonės, kad šešiose ataskaitose vidaus stebėsenos ir kontrolės pajėgumų gerinimas nebuvo įrodytas, o buvo pateikta tik šių pajėgumų analizė. Intervencinėmis priemonėmis buvo grindžiami kibernetinės gynybos stiprinimo planai, tačiau jos pačios nebuvo stiprinamosios intervencinės priemonės, skirtos saugumo struktūroms modernizuoti, kaip reikalaujama pagal TJS.

Nustatėme, kad tarpinės ir (arba) siektinos reikšmės nebuvo patenkinamai pasiektos taip pat atliekant mokėjimus Austrijoje, Čekijoje, Prancūzijoje, Graikijoje ir Portugalijoje.

Nustatėme 15 atvejų, kai tarpinės ir siektinos reikšmės buvo neaiškiai apibrėžtos, dėl to vertinimas, ar jos buvo pasiektos patenkinamai, buvo daugiau diskrecinio pobūdžio ir (arba) buvo pakenkta rezultatams, kuriuos buvo galima pasiekti pagal EGADP.

Nepakankamai konkrečios tarpinės reikšmės pavyzdys

Ispanijos 2 tarpinė reikšmė „Žemos įtampos elektrotechnikos reglamento (ŽJER) Techninio statybos kodekso (TSK) pakeitimai ir Karališkojo dekreto, kuriuo reglamentuojamos viešosios įkrovimo paslaugos, patvirtinimas“

Ispanijos tarpinės reikšmės aprašymas TJS:

„Isigaliojo: [...] ii) Žemos įtampos elektrotechnikos reglamento (ŽJER) pakeitimai, siekiant įtraukti su pastatu nesusijusių automobilių stovėjimo aikštelių įkrovimo infrastruktūros įpareigojimus, ir [...]“

Šiai tarpinei reikšmei pasiekti, be kita ko, turi būti iš dalies pakeistos ŽJER nuostatos, įtraukiant įpareigojimą įrengti įkrovimo punktus su pastatu nesusijusiose automobilių stovėjimo aikštelėse. Tačiau nenurodyta tokio įpareigojimo aprėptis, visų pirma įkrovimo punktų, kurie turi būti įrengti, skaičius ar procentinė dalis. Todėl bet kokio pakeitimo, kad ir koks jis būtų nesunkiai įgyvendinamas, pakaktų, kad tarpinė reikšmė būtų laikoma patenkinamai pasiekta.

Komisija atnaujino savo *ex post* audito strategiją, įtraukdama patikras, susijusias su priemonių atšaukimu, bet neįtraukė patikrų dėl periodinių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo. *Ex post* auditai dabar apima tam tikras atitikties tinkamumo finansuoti laikotarpiui patikras, tačiau patirtų išlaidų momentas buvo laikytas data, kurią priemonė buvo pradėta įgyvendinti, o ne atitinkamo teisinio įsipareigojimo data.

2023 m. peržiūrėdama nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus Komisija nustatė 10 papildomų kontrolės tarpinių reikšmių septynioms valstybėms narėms, kad šios pašalintų nustatytus naujus savo kontrolės sistemų trūkumus. Tose valstybėse narėse, kuriose antrasis ar trečiasis mokėjimai priklausė nuo to, ar pasiektos kontrolės tarpinės reikšmės, kontrolės sistemų trūkumai kelia riziką ES finansinių interesų apsaugai ir gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui.

Valstybių narių ataskaitų teikimo ir kontrolės sistemose nustatyti trūkumai nepašalinti. Dėl to kyla rizika ES finansinių interesų apsaugai ir tai gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui.

Nepašalinti valstybių narių kontrolės sistemų trūkumai, apie kuriuos pranešėme 2022 m.

Ispanija: ataskaitų teikimo sistemoje nepateikta išsamios informacijos apie pažangą, susijusią su neįvykdytomis tarpinėmis ir (arba) siektinomis reikšmėmis, ir apie tikruosius savininkus, ES finansavimo šaltinius ir išmokėtas sumas.

Prancūzija: valdymo ir ataskaitų teikimo sistema nėra susieta su kitomis EGADP priemonių valdymo IT sistemomis. Nesant integruotos nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų informacinės sistemos, informacijos srautas nėra automatizuotas, todėl kyla rizika duomenų kokybei.

Kroatija: saugyklos sistemoje vis dar negalima pateikti duomenų apie kvietimus teikti paraiškas, pagal kuriuos sutartys buvo skirtos prieš įdiegiant sistemą.

Informacija, kurią valstybės narės įtraukė į savo valdymo deklaracijas, ne visada buvo patikima.

Taip pat peržiūrėjome, kaip Ekonomikos ir finansų reikalų generalinio direktorato (ECFIN GD) metinėje veiklos ataskaitoje (MVA) pateikta informacija apie EGADP 2023 m. išlaidų tvarkingumą ir tai, kaip ši informacija pateikta MVVA. Mūsų nustatyti faktai ir išvados skiriasi nuo ECFIN GD leidimus suteikiančio pareigūno pateikto pareiškimo. Pagal EGADP kontrolės sistemą ES lygmeniu pateikiama nedaug informacijos, susijusios su tuo, ar EGADP lėšomis finansuojami investiciniai projektai atitiko ES ir nacionalines taisykles, o tai darė poveikį patikinimui, kurį gali suteikti Komisija, todėl atsirado patikinimo spraga. Remiantis 2023 m. MVA, Komisija atnaujino EGADP kontrolės ir audito strategijas, įtraukdama griežtesnę valstybių narių kontrolės sistemų kontrolę. Tačiau ECFIN GD pateiktame 2023 finansinių metų patikinime nurodoma tik tai, kad valstybės narės atlieka reguliarias patikras, tačiau vis dar nenurodoma, ar valstybių narių atliekamos patikros yra veiksmingos. Tai kelia ypač didelį susirūpinimą, nes kitose ES išlaidų programose yra plačiai nesilaikoma ES ir nacionalinių taisyklių, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, valstybės pagalbos ir tinkamumo finansuoti taisyklių, ir valstybių narių kontrolės sistemose yra trūkumų.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- vertinant atitiktį tinkamumo finansuoti laikotarpiui kaip priemonės įgyvendinimo pradžią taikyti pirmojo (teisinio) įsipareigojimo datą;
- apibrėžti konkrečius kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, kas yra periodinės nacionalinės biudžeto išlaidos;
- užtikrinti, kad valstybės narės skubiai imtųsi taisomųjų veiksmų, kad pašalintų likusius kontrolės sistemų trūkumus;
- pasinaudoti Komisijos atliktų valstybių narių kontrolės sistemų patikrų rezultatais, kad būtų galima padaryti aiškų išvadą dėl jų veiksmingumo.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės auditą pateikta **2023 m. metinės ataskaitos** 11 skyriuje.*

Europos plėtros fondai

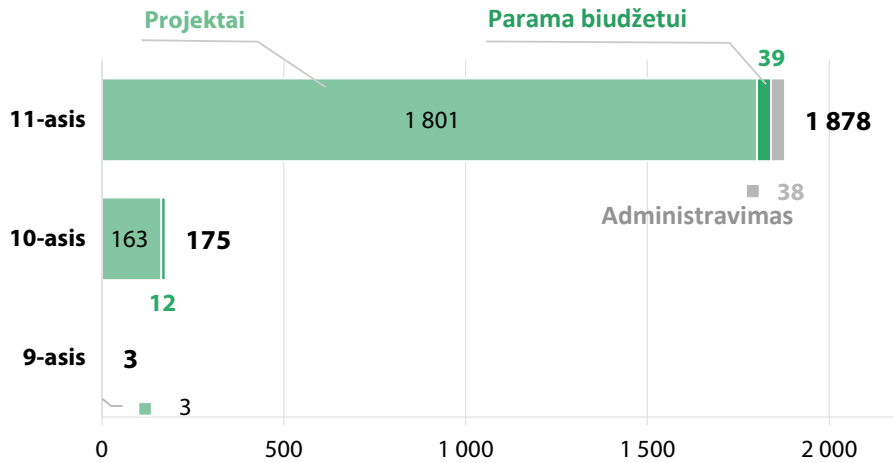
Iš viso: 2,1 milijardo eurų

Ką auditavome

Europos plėtros fondai (EPF) įsteigti 1959 m. Jie buvo pagrindinė priemonė, nesusijusi su ES bendroju biudžetu, pagal kurią ES iki 2020 m. pabaigos finansavo vystomąjį bendradarbiavimą su Afrikos (Užsachario Afrikos), Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) šalims bei užjūrio šalims ir teritorijoms (UŠT). Pagrindinis EPF tikslas – sumažinti ir galiausiai panaikinti skurdą, vadovaujantis pagrindiniu vystomojo bendradarbiavimo tikslu, nustatytu Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 208 straipsnyje.

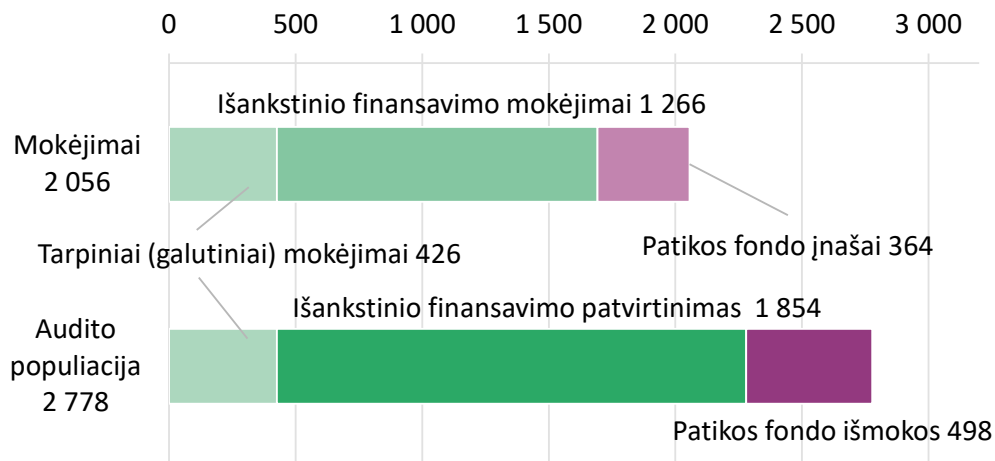
EPF mokėjimai pagal biudžeto eilutes ir rūšį

(mln. EUR)

EPF mokėjimai ir audito populiacija

(mln. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

11-asis EPF apima 2014–2020 m. DFP. 2021–2027 m. DFP vystomasis bendradarbiavimas su AKR valstybėmis įtrauktas į Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“, kuri yra ES bendrojo biudžeto dalis, o bendradarbiavimas su UŠT įtrauktas į Sprendimą dėl užjūrio asociacijos, įskaitant Grenlandiją.

Šioje ataskaitoje aptariamos išlaidos yra susijusios su parama, teikiama 76 valstybėse, taikant daugybę įvairių metodų, pavyzdžiui, darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutartis, dotacijas, paramą biudžetui, programų sąmatas ir susitarimus dėl įnašo bei įgaliojimo susitarimus, sudarytus su pagal ramsčius vertinamais subjektais (pavyzdžiui, tarptautinėmis organizacijomis).

Beveik visas EPF valdymas tenka Komisijos Tarptautinės partnerystės generaliniam direktoratui (INTPA GD). Nedidelę 2023 m. EPF mokėjimų dalį (7 %) valdė Europos kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas (NEAR GD).

Ką nustatėme

Nustatėme, kad finansinės ataskaitose nebuvo reikšmingų iškraipymų.

Pajamų operacijose nebuvo reikšmingo klaidų lygio.

2023 finansinių metų išlaidose klaidų lygis yra reikšmingas, todėl teikiame neigiamą nuomonę.

Audituojama suma	Ar klaidų lygis reikšmingas?	Įvertintas labiausiai tikėtinas klaidų lygis
2,8 milijardo eurų	Taip	8,9 % (2022 m. – 7,1 %)

Audituodami operacijų tvarkingumą patikrinome 140 operacijų imtį, kuri yra reprezentatyvi visų EPF išlaidų rūšių atžvilgiu. Ją sudarė 31 operacija, susijusi su Skubiosios pagalbos Afrikai patikos fondu, trys operacijos, susijusios su patikos fondu „Bêkou“, 87 operacijos, kurias leido atlikti 14 ES delegacijų (Angola, Beninas, Dramblio Kaulo Krantas, Fidžis, Gana, Bisau Gvinėja, Kenija, Madagaskaras, Malavis, Mauricijus, Mozambikas, Gambija, Togas ir Uganda), ir 19 operacijų, kurias patvirtino Komisijos būstinė. Operacijose nustatę klaidų, išanalizavome pagrindines priežastis, kad nustatytume galimus trūkumus.

Iš 140 mūsų tikrintų operacijų 62-ose (44,3 %) buvo klaidų. Remdamiesi 52 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis yra 8,9 %. Trys dažniausiai pasitaikančios klaidų rūšys buvo nepatirtos išlaidos (45 %), pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimas (31 %) ir netinkamos finansuoti išlaidos (23 %). 2023 m. visos mūsų nustatytos kiekybiškai įvertinamos klaidos buvo operacijose, susijusiose su programų sąmatomis ir dotacijomis, su susitarimais dėl įnašo ir įgaliojimo susitarimais su paramą gaunančiomis šalimis, tarptautinėmis organizacijomis ir valstybių narių agentūromis. Iš 112 mūsų tikrintų šio tipo operacijų 52-ose buvo kiekybiškai įvertinamų klaidų; jos sudarė 100 % įvertinto klaidų lygio.

Nepatirtos išlaidos: per didelio išankstinio finansavimo patvirtinimas

Auditavome 2,3 milijono eurų sąskaitą faktūrą pagal susitarimą dėl įnašo, pasirašytą su tarptautine organizacija. Jis buvo įgyvendinamas netiesioginio valdymo būdu ir visiškai finansuojamas ES. Sąskaita faktūra buvo susijusi su išlaidų patvirtinimu, remiantis tarptautinės organizacijos pateikta finansine ataskaita už laikotarpį iki 2023 m. balandžio 15 d.

Atlikdami auditą nustatėme, kad į šią finansinę ataskaitą įtraukta 1,8 milijono eurų išankstinių mokėjimų, kurie nelaikomi patirtomis išlaidomis, todėl yra netinkami finansuoti. Be to, nustatėme, kad Komisija neįgyvendino pakankamų kontrolės priemonių, kad sumažintų netinkamų finansuoti išlaidų patvirtinimo riziką. Nustatėme 14 operacijų su panašiomis klaidomis.

Kaip ir ankstesniais metais, kai kurios tarptautinės organizacijos vėlavo mums pateikti prašomus dokumentus, todėl atitinkamai vėlavome atlikti savo darbą. Šios organizacijos suteikė tik ribotą prieigą prie dokumentų (pavyzdžiui, tik skaitymo formatu), o tai trukdė mūsų audito planavimui, vykdymui ir kokybės kontrolei. Šie sunkumai išliko nepaisant Komisijos pastangų juos išspręsti nuolat bendraujant su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis.

Metinė veiklos ataskaita ir kitos valdymo priemonės

Kaip ir ankstesniais metais, INTPA GD paskelbė veiksmų planą, skirtą trūkumams, susijusiems su jo kontrolės sistemos įgyvendinimu, šalinti. 2021 ir 2022 m. pranešėme apie patenkinamą pažangą, pasiektą įgyvendinant 2020 ir 2021 m. veiksmų planus.

Iki 2024 m. balandžio mėn., palyginti su praėjusiais metais, 2021 m. veiksmų plano įgyvendinimo būklė pagerėjo. Komisija užbaigė dar vieną veiksmą ir iš viso yra užbaigusi penkis veiksmus. Trys veiksmi tebevykdomi. Savo 2022 m. veiksmų plane INTPA GD dar kartą padidino veiksmų skaičių – šį kartą iki dešimties. Keturi veiksmi buvo užbaigti, šeši – tebevykdomi. 2023 m. veiksmų planą sudaro 13 veiksmų, įskaitant keturis naujus. 2024 m. balandžio mėn. duomenimis, penki veiksmi buvo užbaigti, o aštuoni – tebevykdomi.

INTPA GD atliktas LKL tyrimas

2023 m. INTPA GD 12-ąjį LKL tyrimą atliko išorės rangovas. Tyrimo tikslas – įvertinti klaidų, kurios nebuvo aptiktos vykdant visas INTPA GD valdymo patikras, kurių paskirtis – užkirsti kelią tokioms klaidoms, jas aptikti ir ištaisyti visoje jo atsakomybės srityje, skaičių, kad būtų galima padaryti išvadą dėl tų patikrų veiksmingumo.

2023 m. LKL tyrime INTPA GD naudojo 480 operacijų imties dydį, kaip ir ankstesniais metais (kai kurių į imtį įtrauktų operacijų vertė buvo didesnė už *imties intervalą*, todėl galutinis imties dydis buvo 413 operacijų). Tyrime apskaičiuota, kad bendras LKL yra 0,97 % – aštuntus metus iš eilės mažesnis už Komisijos nustatytą 2 % *reikšmingumo ribą*.

LKL tyrimas nėra *patikinimo užduotis* arba auditas; jis grindžiamas INTPA GD pateikta LKL metodika ir vadovu. Mūsų ankstesnėse metinėse ataskaitose dėl EPF jau buvo aprašyti šių tyrimų trūkumai, dėl kurių galėjo būti nustatytas per žemas LKL lygis.

2023 m. MVA apžvalga

2022 m. MVA generalinio direktoriaus patikinimo pareiškime nepateikta jokių išlygų. Nuo 2018 m. INTPA GD gerokai sumažino išlygų apimtį (t. y. išlaidų, kurioms jos taikomos, dalį), iš pradžių nuo 16 % iki 1 %, o vėliau iki nulio.

Ką rekomenduojame

Rekomenduojame Komisijai:

- apskaičiuojant laikotarpių atskyrimo įverčius atsižvelgti į sutarčių pakeitimus, padarytus pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui;
- griežtinti patikras prieš atliekant mokėjimus;
- imtis priemonių, siekiant patobulinti kontrolės sistemas, skirtas pagal ramsčius vertinamoms organizacijoms sumokėtam išankstiniam finansavimui patvirtinti.

*Norite sužinoti daugiau? Išsami informacija apie mūsų atliktą EPF auditą pateikta **2023 m. metinėje atskaitoje** dėl iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos.*

Bendra informacija

Europos Audito Rūmai ir jų darbas

Audito Rūmai yra nepriklausomas ES išorės auditorius. Mūsų būstinė yra Liuksemburge ir pas mus dirba apie 900 darbuotojų iš visų ES valstybių narių. Mūsų misija – padėti gerinti ES administravimą ir finansų valdymą, skatinti atskaitomybę ir skaidrumą, taip pat atlikti nepriklausomo ES piliečių finansinių interesų sergėtojo vaidmenį. Mūsų audito ataskaitos ir nuomonės yra labai svarbi ES atskaitomybės grandinės sudedamoji dalis. Jos naudojamos reikalaujant atskaitomybės iš tų, kurie yra atsakingi už įvairių ES sričių politikos ir programų įgyvendinimą: Komisijos, kitų ES institucijų ir įstaigų ir valstybių narių administravimo subjektų. Įspėjame apie riziką, teikiame patikinimą, nurodome trūkumus ir gerosios praktikos pavyzdžius, teikiame rekomendacijas ES politikos formuotojams ir teisės aktų leidėjams, kaip pagerinti ES politikos sričių ir programų valdymą. Savo darbu užtikriname, kad Europos piliečiai žinotų, kaip panaudojami jų pinigai.

Tony MURPHY
Airija

Nikolaos MILIONIS
Graikija

Klaus-Heiner LEHNE
Vokietija

Bettina JAKOBSEN
Danija

Jan GREGOR
Čekija

Mihails KOZLOVS
Latvija

Ildikó GÁLL-PELCZ
Vengrija

Annemie TURTELBOOM
Belgija

Viorel ȘTEFAN
Rumunija

Ivana MALETIĆ
Kroatija

François-Roger CAZALA
Prancūzija

Joëlle ELVINGER
Liuksemburgas

Helga BERGER
Austrija

Marek OPIOLA
Lenkija

Jorg Kristijan PETROVIČ
Slovėnija

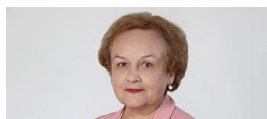
Stef BLOK
Nyderlandai

George Marius HYZLER
Malta

Lefteris CHRISTOFOROU
Kipras

Laima Liucija ANDRIKIENĖ
Lietuva

Keit PENTUS-ROSIMANNUS
Estija

Katarína KASZASOVÁ
Slovakija

João LEÃO
Portugalija

Alejandro BLANCO FERNÁNDEZ
Ispanija

Carlo Alberto MANFREDI SELVAGGI
Italija

Petri SARVAMAA
Suomija

Hans LINDBLAD
Švedija

Pastaba: 2024 m. liepos mėn. duomenys.

Mūsų darbo rezultatai

Mes rengiame:

- metines ataskaitas, kuriose daugiausia pateikiami finansinio ir atitikties audito, susijusio su ES biudžetu ir Europos plėtros fondais, rezultatai, taip pat biudžeto valdymo ir veiksmingumo aspektai;
- specialiąsias ataskaitas, kuriose pateikiami atrinktų auditų, susijusių su konkrečiomis išlaidų ar politikos sritimis arba biudžeto ar valdymo klausimais, rezultatai;
- specialiąsias metines ataskaitas dėl ES agentūrų, decentralizuotų įstaigų ir bendrųjų įmonių;
- nuomones dėl naujų ar atnaujintų teisės aktų, turinčių reikšmingą poveikį finansų valdymui (rengiamos kitos institucijos prašymu ar mūsų pačių iniciatyva);
- apžvalgas, kuriose pateikiamas politikos sričių, sistemų, priemonių arba konkretesnių temų aprašymas arba informacija apie jas.

Trumpa mūsų patikinimo pareiškimui taikomo audito metodo apžvalga

Mūsų patikinimo pareiškime teikiamos nuomonės yra pagrįstos objektyviais įrodymais, gautais atliekant tarptautinius audito standartus atitinkančius audito testus.

Kaip nurodyta mūsų 2021–2025 m. strategijoje, 2021–2027 m. DFP laikotarpiu toliau plėtosime savo audito metodą ir naudosime turimus duomenis ir informaciją, kurie mums leis toliau teikti tvirtą patikinimą, grindžiamą Sutartyje nustatytais mūsų įgaliojimais, visapusiškai laikantis tarptautinių viešojo sektoriaus audito standartų.

Finansinių ataskaitų patikimumas

Ar ES metinėse finansinėse ataskaitose pateikta išsami ir tiksli informacija?

Komisijos generaliniai direktoratai kasmet atlieka šimtus tūkstančių apskaitos įrašų, informaciją imdami iš daugybės įvairių šaltinių (įskaitant iš valstybių narių). Tikriname, ar apskaitos procesai vyksta tinkamai ir ar jų metu gaunami apskaitos duomenys yra išsamūs, teisingai įrašyti ir tinkamai pateikti ES finansinės būklės ataskaitose. Nuo 1994 m., kai pateikėme savo pirmąją nuomonę, atlikdami finansinių ataskaitų patikimumo auditą, taikome atestavimo metodą.

- Vertiname apskaitos sistemą, siekdami įsitikinti, kad ji sudaro tvirtą pagrindą patikimiems duomenims pateikti.
- Vertiname pagrindines apskaitos procedūras, siekdami įsitikinti, kad jos taikomos teisingai.

- Atliekame apskaitos duomenų analitines patikras, siekdami įsitikinti, kad pateikti duomenys yra nuoseklūs ir pagrįsti.
- Tiesiogiai tikriname apskaitos įrašų imtį, siekdami įsitikinti, kad atspindimos operacijos egzistuoja ir yra teisingai užregistruotos.
- Tikriname finansinės būklės ataskaitas, siekdami įsitikinti, kad jose teisingai atspindėta finansinė padėtis.

Operacijų tvarkingumas

Ar ES finansinėse ataskaitose atspindimos su pajamoms ir išlaidoms priskirtais mokėjimais susijusios operacijos atitinka taisykles?

Iš ES biudžeto atliekama milijonai mokėjimų paramos gavėjams tiek ES, tiek visame pasaulyje. Didžiąją šių išlaidų dalį administruoja valstybės narės. Kad gautume reikiamus įrodymus, vertiname sistemas, pagal kurias administruojamos ir tikrinamos pajamos ir išlaidos (t. y. galutiniai mokėjimai ir avansų tvirtinimas), ir tikriname operacijų imtį.

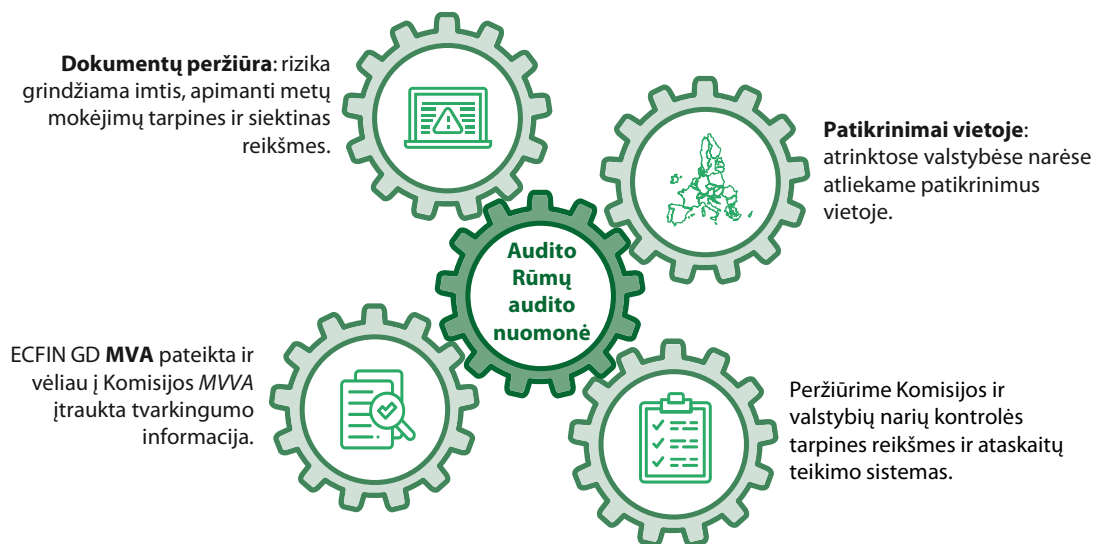
Kai laikomasi atitinkamų tarptautinių audito standartų, peržiūrime ir pakartotinai atliekame patikras ir kontrolę, kurias vykdė už ES biudžeto įgyvendinimą atsakingi asmenys. Taigi visapusiškai atsižvelgiame į visas taisykles, kurių buvo imtasi remiantis šiomis patikromis.

- Vertiname pajamoms ir išlaidoms skirtas sistemas, siekdami nustatyti jų veiksmingumą ir įsitikinti, kad operacijos yra tvarkingos.
- Sudarome operacijų statistines imtis ir taip savo auditoriams suteikiame detaliojo testavimo pagrindą. Išsamiai tikriname į imtį įtrauktas operacijas, taip pat galutinių paramos gavėjų (pavyzdžiui, ūkininkų, mokslinių tyrimų institutų, darbus ar paslaugas viešosioms įstaigoms teikiančių įmonių) patalpose, siekdami gauti įrodymų, kad atspindimas įvykis yra tikras, tinkamai užregistruotas ir atitinka taisykles, pagal kurias atliekami mokėjimai.
- Analizuojame klaidas ir jas klasifikuojame kaip kiekybiškai įvertinamas arba ne. Operacijos yra paveiktos kiekybiškai įvertinamų klaidų, jei, remiantis taisyklėmis, neturėjo būti leidžiama atlikti mokėjimų. Ekstrapoliuojame kiekybiškai įvertinamas klaidas, kad nustatytume kiekvienos srities, dėl kurios atliekame specialų vertinimą, įvertintą klaidų lygį. Tada įvertintą klaidų lygį lyginame su 2 % reikšmingumo riba ir vertiname, ar klaidos yra paplitusios.
- Savo nuomonėse atsižvelgiame į šiuos vertinimus ir į kitą svarbią informaciją, pavyzdžiui, metines veiklos ataskaitas ir kitų išorės auditorių ataskaitas.
- Siekdami įsitikinti, kad visi mūsų nustatyti faktai yra teisingi, juos aptariame su valstybių narių institucijomis ir Komisija.

Koks yra mūsų audito metodas ir metodika, taikomi rengiant patikinimo pareiškimą dėl EGADP lėšų tvarkingumo?

- Pateikiame atskirą nuomonę dėl EGADP išlaidų tvarkingumo, kuri yra mūsų patikinimo pareiškimo dėl ES biudžeto dalis. Taip yra todėl, kad, mūsų nuomone, EGADP įgyvendinimo modelis yra kitoks ir tai yra laikina priemonė. Šia nuomone siekiame pateikti pakankamą patikinimą dėl mokėjimų ir patikinimo pareiškime pateikti išsamią šia nuomone pagrįstą informaciją (žr. [16 diagramą](#)).
- Didžiąją patikinimo dokumentų dalį rengiame atlikę pagrindinius testus ir priežiūros bei kontrolės sistemų vertinimą. Mūsų patikinimą papildo MVA ir MVVA, taip pat Vidaus audito tarnybos ataskaitos.
- Mūsų darbas atitinka tarptautinius audito standartus ir juo užtikrinama, kad mūsų audito nuomonės būtų pagrįstos pakankamais ir tinkamais audito įrodymais.

16 diagrama. Audito nuomonė dėl EGADP

Šaltinis: Audito Rūmai.

Visi mūsų dokumentai pateikti mūsų interneto svetainėje www.eca.europa.eu.
Daugiau informacijos apie audito procesą, vykdomą rengiant patikinimo pareiškimą,
pateikta mūsų **2023 m. metinės ataskaitos** 1.1 priede.

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2024

Europos Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika nustatyta [Audito Rūmų sprendime Nr. 6–2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis Audito Rūmų turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenciją](#). Todėl paprastai pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi bet kokie padaryti pakeitimai. Asmenys, kurie pakartotinai naudoja Audito Rūmų turinį, neturi iškreipti pirminės prasmės ar minties. Audito Rūmai nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Būtina gauti papildomą leidimą, jei tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, Audito Rūmų darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikiami trečiųjų asmenų kūriniai.

Gavus tokį leidimą, juo panaikinamas ir pakeičiamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi bet kokie naudojimo apribojimai.

Šias nuotraukas pakartotinai naudoti leidžiama, jei nurodomas autorių teisių subjektas, šaltinis ir, kai nurodyta, fotografų vardai ir pavardės:

P. 4: © Europos Sąjunga; šaltinis: Europos Audito Rūmai / Sophie Margue.

P. 48: © Europos Sąjunga; šaltinis: Europos Audito Rūmai.

P. 76: © Europos Sąjunga; šaltinis: Europos Audito Rūmai. Pastatų architektai: Paul Noël (1988) ir Jim Clemes (2004 ir 2013).

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų:

P. 9: 1 diagrama parengta naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

P. 31: 1 diagrama parengta naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

P. 35: © [Getty Images](#), 2017/vgajic.

P. 43: © [stock.adobe.com](#) / Bits and Splits.

P. 47: © [NMA](#).

P. 52: © [depositphotos.com](#).

P. 57: © [stock.adobe.com](#) / bluedesign.

P. 60: © [stock.adobe.com](#) / Max Zolotukhin.

P. 75: 16 diagrama parengta naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos, krumpliaračio piktograma pakoreguota Audito Rūmų, © [stock.adobe.com](#) / Ramziia.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiesiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika netaikoma.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. Audito Rūmai jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktą privatumo ir autorių teisių politiką.

Audito Rūmų logotipo naudojimas

Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Audito Rūmų sutikimo.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024

PDF	ISBN 978-92-849-2714-2	ISSN 2812-1619	doi:10.2865/194822	QJ-AS-24-001-LT-N
Print	ISBN 978-92-849-2728-9	ISSN 2812-1627	doi:10.2865/215712	QJ-AS-24-001-LT-C
HTML	ISBN 978-92-849-2691-6	ISSN 2812-1619	doi:10.2865/514317	QJ-AS-24-001-LT-Q

Apie leidinį „2023 m. ES auditas trumpai“

Leidinyje „2023 m. ES auditas trumpai“ apžvelgiamos mūsų 2023 m. metinės ataskaitos dėl ES bendrojo biudžeto ir Europos plėtros fondų, kuriose pateikiame finansinių ataskaitų patikimumo bei jose atspindimų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo patikinimo pareiškimą. Taip pat įvertiname Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir teikiame atskirą nuomonę dėl jos išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo. Be to, šiame leidinyje apibendrinami pagrindiniai mūsų nustatyti faktai, susiję su pajamomis ir pagrindinėmis išlaidų iš ES biudžeto ir Europos plėtros fondų sritimis, taip pat nustatyti faktai, susiję su biudžeto ir finansų valdymu.

Išsamios ataskaitos pateikiamos svetainėje eca.europa.eu.

Europos Audito Rūmai yra nepriklausomas ES išorės auditorius. Mes įspėjame apie riziką, teikiame patikinimą, nurodome trūkumus ir gerąją praktiką ir teikiame rekomendacijas ES politikos formuotojams ir teisės aktų leidėjams, kaip pagerinti ES politikos sričių ir programų valdymą. Savo darbu užtikriname, kad ES piliečiai žinotų, kaip panaudojami jų pinigai.

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Europos Sąjungos
leidinių biuras